

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- URESNIČEVANJE USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA, str. 2
- POTREBNE SO PAMETNE REŠITVE, str. 2
- PREDLOGI ZA BOLJŠO PREHRANO, str. 2
- K ŠOLI, ODPRTI ZA POBUDE MLADIH, str. 3
- ZAKAJ PO DVEH TIRIH?, str. 4
- OBJAVE PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV, str. 5
- KAKO BI ŽELEL PRAZNOVATI DAN REPUBLIKE, str. 11

Začrtane smeri — obveznost in spodbuda za nadaljnje delo

Uvodna beseda Majde Poljanškove na zasedanju Skupščine SR Slovenije

Skupščina SR Slovenije četrtič v zadnjih dveh letih obravnava uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju. V prejšnjih poročilih smo obravnavali predvsem področje srednjega izobraževanja, današnje pa obravnava zlasti priprave za uveljavitev usmerjenega izobraževanja v visokem šolstvu, saj se bo v prihodnje težišče dejavnosti premaknilo na to področje. Poročilo je nastajalo v času, ko se je iztekalo prvo leto dela srednjih šol po novih vzgojno-izobraževalnih programih, hkrati pa je potekala in še poteka široka družbena, strokovna in samoupravna dejavnost za usklajevanje in sprejem celotnih programskih zasnov, ki vključujejo številno izobraževalnih programov v srednjem, višjem in visokem izobraževanju tako za pridobitev kot za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe in usposabljanje z delom.

Za vse te dejavnosti je značilno, da potekajo v času zaostrenih

zlične ocene o usmerjenem izobraževanju o tem, kako smo pripravljani na novo šolo in o tem, kakšni bodo njeni rezultati.

Na podlagi enoletnih izkušenj v srednjih šolah seveda še ni mogoče oblikovati celostne ocene usmerjenega izobraževanja. Takšno oceno bo mogoče pripraviti šele po nekajletnih izkušnjah. Ne glede na to pa ugotovitev, ki so se izoblikovale ob sprotnem spremljanju kažejo na nekatere pomembne dosežke, pa tudi posamezna še nerešena vprašanja in nedoslednosti v praktičnih izpeljavah.

Prvi dosežki reforme

Podatki o vpisu v srednje šole kažejo, da smo z novimi programi, spremenjeno šolsko mrežo in najširšo družbeno akcijo usmerjanja dosegli pomemben korak pri usklajevanju vpisa s predvidenimi kadrovsko-izobraževalnimi potrebami združenega dela. Povečalo se je zanimanje mla-

zmeraj bistveno manjšod števila razpisanih mest. Menimo, da je potrebno učinkovitejše odpravljati vzroke, ki onemogočajo hitrejšo uveljavljanje izobraževanja iz dela in ob delu v skladu s potrebami združenega dela.

Kljub temu moramo kritično oceniti to, da združeno delo premalo spodbuja mladino in zaposlene delavce za izobraževanje v skladu s potrebami dela in razvoja. Ob uvedbi novih programov smo bili zaskrbljeni, kako bodo vsi učenci zmogli uspešno obvladati zahtevnejše in mnogo širše splošnoizobraževalne vsebine v novih programih. Posebno so bili zaskrbljeni starši, ko so videli obsežen kup novih učbenikov. Pokazalo se je, da je prvi razred uspešno končalo 87%, kar je skoraj enako kot prejšnje leto, čeprav se zavedamo relativnosti tega kazalnika uspešnosti. Pri tem pa je bolj kot doslej uveljavila skrb srednjih šol, da se vsakemu

na narodnostno mešanih območjih pa pouk madžarskega oziroma italijanskega jezika kot jezika okolja, s čimer se ustvarjajo še boljše možnosti za sožitje italijanske oziroma madžarske narodnosti in slovenskega naroda.

Nekaterih kritik ni mogoče sprejeti

Prve izkušnje v srednjem šolstvu kažejo tudi na nekatere slabosti in nedoslednosti pri uresničevanju načel reforme. Take slabosti so predvsem: še vedno velika razdrobljenost mreže šol, usmerjenost nekaterih programov in smeri na ozka področja dela in zapostavljanje specifičnosti izobraževanja za potrebe razvoja drobnega gospodarstva, posamezne nepravilnosti pri usmerjanju in izvedbi vpisa ter težave pri pripravljanju učbenikov za 2. letnik. Kritike, ki opozarjajo na nedoslednosti, slabosti in odstopanja od dogovorjenih načel, moramo upoštevati z vso resnostjo ter vse slabosti in nedoslednosti z najširšo strokovno in družbeno aktivnostjo učinkovito odpravljati. V ospredju družbenih prizadevanj je zlasti racionalnejša mreža šol, pri čemer bo treba dosledno vztrajati pri zagotavljanju možnosti za kakovostno izobraževanje in premagovati lokalistične težnje. Prav tako bo potrebno še naprej odpravljati posamezna neskladja in slabosti tudi v programih srednjega izobraževanja, zlasti tako, da bodo programi zasnovani za širša področja dela oziroma za več poklicev. Nikakor pa ni mogoče sprejemati tistih kritik, ki posamezne slabosti in pomanjkljivosti iz nekaterih področij posplošujejo na celotno usmerjeno izobraževanje. Kritike, ki trdijo, da se z usmerjenim izobraževanjem znižuje splošna izobrazba množice ali da se izobraževanje mehanično prilagaja trenutnim potrebam in omejuje pravica do izobraževanja, posebej še nadarjenim učencem in podobno, izhajajo iz nepoznavanja ali neupoštevanja dejstev ali iz posploševanja posameznih slabosti ter v bistvu želijo znova začeti polemiko o temeljnih načelih in ciljih preobrazbe izobraževanja. Že ves čas priprav na uvedbo usmerjenega izobraževanja smo med tistimi, ki so ugovarjali izpeljavam preobrazbe opazili zlasti dva nasprotujoča si pogleda na reformo. Na eni strani so se nekateri zavzemali predvsem za elitistično funkcijo znanja, na drugi strani pa smo imeli opravka s pragmatističnim vrednotenjem znanja, ki bi zahtevalo absolutno podreditv izobraževanja trenutnim potrebam dela. Pristajanje na eno od teh dveh skrajnosti bi nas pripeljalo bodisi na nekdanjo gimnazijo, bodisi na poklicno

šolo kot edini tip srednje šole. Z reformo pa nasprotje med tema dvema skrajnostima razrešujemo z uveljavljanjem načela, da mora vsak program omogočiti pridobiti znanje tako za vključitev v delo kot tudi za nadaljnje izobraževanje. Zato tudi ni mogoče pristajati na trditve, da bo izobraževanje po novih programih zaradi njihove širše zasnovanosti premalo usposabljalno za konkretno delo v posameznih poklicih in da bi zato morali v programe vključevati večji delež posameznih strokovno teoretičnih in praktičnih znanj. Tudi takšne zahteve niso v skladu z reformnimi cilji, utegnejo pa se še okrepiti, če združeno delo ne bo pripravljeno na to, da bo treba nove diplomante v času pripravništva usposobiti za konkretno delo.

Zaradi znanih gospodarskih gibanj se v SRS občutno zmanjšuje za porabo razpoložljiv delež družbenega proizvoda. Vzpono sredstvo s tem so manjša tudi sredstva za družbene dejavnosti. Kljub temu, da je bilo usmerjeno izobraževanje z družbenim planom SRS opredeljeno kot prednostna dejavnost in kljub pripravljenosti uporabnikov v združenem delu, tega ob uveljavljenih družbenih usmeritvah ni bilo mogoče realizirati. Tako se je delež družbenega proizvoda, ki se združuje v izobraževalnih skupnostih za usmerjeno izobraževanje od 1980 do 1982 znižal od 1,57 na 1,42 % družbenega proizvoda v SRS. Sredstva, ki jih temeljne organizacije neposredno namenjajo za izobraževanje, so se sicer povečala, vendar ne toliko, da bi nadomestila učinke omejitev v skupni porabi, zaradi katerih se sredstva za usmerjeno izobraževanje znižujejo sorazmerno bolj, kot pa celotna skupna poraba. Zmanjšane materialne možnosti sicer še ne ogrožajo uresničevanja temeljnih ciljev reforme, terjajo pa največje napore za racionalno organizacijo izobraževanja. Izpolnitev nekaterih zahtev po prostorih in opreми bo tu in tam treba tudi odložiti na kasneje. Med prizadevanja za močnejše vključevanje usmerjenega izobraževanja v uresničevanje programa dolgoročne stabilizacije spada tudi ponovno preverjanje sprejetih programskih zasnov in mreže šol, posebej pa še priprava novih programov visokih šol. Pri tem ne gre le za vprašanje, ali materialno zmoredno nadaljnji ekstenzivni razvoj visokega šolstva, pač pa gre za njegovo kvaliteto in za dosledno uveljavljanje načel in ciljev usmerjenega izobraževanja, ki naj se izraža v zasnovanosti novih programov, na znanosti in tehnologiji, v vpetosti v strateške cilje družbeno-ekonomskega razvoja, v opuščanju starih programov in na-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Foto: Edi Masnec)

gospodarskih razmer in bistveno povečanih družbenih prizadevanj za stabilizacijo, ki v mnogem spreminja nekatere pričakovane možnosti za razvoj izobraževanja. Zato morajo v združenem delu ponovno oceniti tudi razvojne usmeritve in načrtovane potrebe po posameznih področjih.

Razumljivo je, da je bila pozornost javnosti, še zlasti pa staršev in učencev, usmerjena v srednje šole, ki so v prejšnjem šolskem letu začele delati po novih programih. Ob teh izkušnjah se v javnosti pojavljajo ra-

dine in odraslih za izobraževanje v usmeritvah, ki se štejejo za proizvodne. Tako se je za proizvodne usmeritve letos odločilo kar 66,8 % mladih, kar je bistveno več kot pred začetkom reforme. Še pred petimi leti se jih je vključevalo le 55 %, pri odraslih pa je celo prevladovalo izobraževanje za neproizvodna dela. V tem šolskem letu se je v srednje šole vpisalo sicer nekoliko manj učencev kot prejšnjega leta, predvsem zaradi manjšega vpisa učencev z drugih območij Jugoslavije. Tudi vpis odraslih se je letos povečal, čeprav je še

učencu zagotovi usposobitev za strokovno delo v skladu z njegovimi sposobnostmi. Podobna zaskrbljenost je vladala tudi glede pripravljenosti organizacij združenega dela za proizvodno delo, vendar se je pokazalo, da so se organizacije združenega dela temeljito lotile te naloge in da smo v veliki meri dosegli zastavljene cilje pri povezovanju izobraževanja in dela.

Med novostmi moramo omeniti tudi to, da smo v lanskem šolskem letu prvič uvedli dvojzični pouk tudi v srednji šoli v Lendavi, na vseh srednjih šolah

dogodki
novostiZačrtane smeri —
obveznost
in spodbuda za nadaljnje
delo

(Nadaljevanje s 1. strani)

domeščanju z novimi. Le tako bomo ustvarili pogoje, da bo tudi visoko šolstvo skupaj z znanstveno-raziskovalnim delom bolj kot doslej prispevalo k materialnemu in kulturnemu razvoju, k prestrukturiranju gospodarstva in njegovemu učinkovitejšemu vključevanju v mednarodno delitev dela.

Slabše gnotne možnosti

Priprava programskih zasnov je strateško vprašanje razvoja visokega šolstva v Sloveniji. Kljub temu da je sprejemanje programskih zasnov predvideno za konec oktobra, se usklajevanje zapleta in sprejemanje ponovno odlaga. Programske zasnove morajo biti sprejete še v tem letu, sicer ne bo mogoče pripraviti vseh potrebnih rešitev, da bi nove programe lahko začeli uvajati v prve letnike višjih in visokih šol v šolskem letu 1985-86, kot je to določeno z zakonom. Usklajevanje programskih zasnov in razprave o njih predolgo potekajo predvsem v strokovnih krogih zlasti v strokovnih svetih posebnih izobraževalnih skupnosti in med visokoškolskimi organizacijami. Pri tem je mnogokrat preveč v ospredju zdajšnje stanje in interesi posameznih institucij, kar otežuje uveljavljanje enotnosti v razvoju visokega šolstva v Sloveniji, močnejše povezovanje razvoja visokega šolstva s potrebami posameznih področij združenega dela in vse družbe, pa tudi njegovo usklajevanje z gnotnimi možnostmi.

Za usklajevanje programskih zasnov sta veliko prispevali obe univerzi z oblikovanjem skupnih predlogov na področju posameznih strok. To bo veliko pripomoglo k nadaljnjemu usklajevanju in ga pospešilo. Delegatom v svetih visokoškolskih organizacij, v skupščinah izobraže-

valnih skupnosti in njihovim strokovnim svetom bodo ti predlogi lahko strokovna podlaga pri sprejemanju programskih zasnov.

Prepočasno uveljavljanje novih družbeno-gospodarskih odnosov in ohranjanje proračunskega načina financiranja zavirata snovanje programov v visokem izobraževanju za širša področja dela in večje uveljavljanje programov za izpolnjevanje po diplomu. Zato se namesto tega še uveljavljajo težnje po nadaljnji drobitvi programov in podvajanju izobraževanja za ista področja dela in težnje po zviševanju izobrazbene ravni ter po uvajanju visokega izobraževanja tudi na takih področjih, kjer doslej tega izobraževanja ni bilo in za to tudi ni stvarnih potreb. Take težnje so seveda povezane s težnjami po ohranjanju novih višjih in visokih šol, kateder in pedagoško znanstvenih enot ter preraščanje nekaterih višjih šol v visoke šole. Razprave o usklajevanju programskih zasnov bo zato potrebno prenesti v svete šol, zbere uporabnikov v posebnih izobraževalnih skupnostih in neposredno v organizacije združenega dela uporabnikov ter uskladiti število in vrsto programov z resničnimi potrebami ter z možnostmi združenega dela in družbe v celoti.

To pa bo mogoče le z močnejšo vlogo Izobraževalne skupnosti Slovenije pri usklajevanju programskih zasnov, v skladu z njeno nalogo, da usklajuje celoten razvoj vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga, da na današnjem zasedanju podprete stališča in usmeritve za nadaljnje uresničevanje usmerjenega izobraževanja, ki so predlagana v poročilu, da bi postala trdnjše obveznost vseh nosilcev preobrazbe in spodbuda za nadaljnje delo.

Uresničevanje
usmerjenega izobraževanja

Skupščina SRS podprla dosedanja reformna prizadevanja

Skupščina SR Slovenije je uvrstila na dnevni red seje vseh svojih zborov dne 26. 10. 1982 razpravo o uresničevanju zakona o usmerjenem izobraževanju, o dosedanjih prizadevanjih in prihodnjih nalogah pri preobrazbi vzgoje in izobraževanja. Pripravljen gradivo so dopolnile uvodne besede Majde Poljanšek, predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, dr. Viljema Merharja, predstavnika Izobraževalne skupnosti Slovenije in Slavka Bohanca, predstavnika Gospodarske zbornice Slovenije.

Razprava o poročilih je potekala na ločenih sejah zbora združenega dela, zbora občin, družbeno-političnega zbora in skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije. Podprla je temeljna stališča in zaključke navedenih poročil, s tem pa tudi dosedanja usmeritve, prizadevanja in načrte pri reformi srednjega in visokega izobraževanja ter pri uresničevanju novih družbeno-gospodarskih odnosov v vzgoji in izobraževanju.

V razpravi so delegati opozorili na nekatere pomanjkljivosti pri speljavi reforme, pa tudi na posamezna vprašanja, o katerih bi bilo treba izoblikovati enotna stališča. Precej kritičnih pripomb je bilo izrečenih na račun nekaterih še vedno preveč razdrobljenih programov in njihove osnovne obsežnosti, pa tudi na

trebne strokovne delavce.

Enotne podpore so bili deležni predlogi, naj se čimprej izoblikujejo programske zasnove vseh usmeritev in naj bodo programi višjih in visokih šol dosledno usklajeni s sedanjimi in prihodnjimi potrebami združenega dela, s predvidenim razvojem znanosti in tehnologije. Precejšen odmev so imele besede predstavnikov ljubljanske in mariborske univerze, ko so se zavzemali za enovitost vzgojno-izobraževalnega sistema v republiki, za medsebojno sodelovanje in dopolnjevanje izobraževalnih središč — proti zapiranju vase in v ozke regionalne meje. Univerza naj postane žarišče izobrazbe in ustvarjalne znanstvene misli. Reforma bo uspela namreč samo tedaj, če bo vodila k višji kakovosti in uspešnosti

zlične izobrazbene stopnje, tudi kandidate za visokošolski študij.

Precej kritike je bilo namenjeno zastoji in nazadovanju izobraževanja ob delu in iz dela. Razpravljalci so zavrnilli kot neutemeljene trditve nekaterih gospodarskih krogov, ki pravijo, da je vse to izobraževanje v preteklosti samo preusmerjalo delavce iz proizvodnih v neproizvodne poklice in da zato ni treba žalovati zaradi upadanja izobraževanja ob delu. Na vseh področjih družbenega dela imamo namreč med najboljšimi strokovnimi delavci ljudi, ki so si ob delu pridobili ali dopolnili strokovno izobrazbo. Podcenjevanje izobraževanja zaposlenih, znanja in izobrazbe nasploh ni v skladu z našimi gospodarskimi potrebami in sprejetimi stališči.

Nekaj pikrih besed je bilo povedanih na račun samoupravne organiziranosti usmerjenega izobraževanja. Tudi od napovedane reorganizacije posebnih izobraževalnih skupnosti si nekateri ne obetajo veliko, češ da ostajamo le pri zunanjih spremembah in ne sežemo v samo vsebino dela in v reševanje najbolj perečih vprašanj.

Na temelju razprave je skupina delegatov pripravila skupne ugotovitve in stališča k poročilom o uresničevanju zakona o usmerjenem izobraževanju. V njih je povzela opozorilo

zbora, da je treba pohite sprejemom programskih zasnov in drugimi pripravami za reševanje visokega šolstva, premisliti razdrobljenost v programih, bolj smotno zasnovati šolske mreže. Pri razvijanju družbeno-gospodarskih odnosov moramo hitreje uveljaviti bodno menjavo dela, merilno vrednotenje storitev pa tudi upoštevati ne le obseg, mar tudi kakovost opravljenega dela.

V prihodnjem obdobju moramo pospešiti razvoj izobraževanja ob delu in iz dela, pa načrtnega usposabljanja delom in izpopolnjevanja delavcev. Vrednotenje usposabljanja in izpopolnjevanja delavcev mora biti namenjen je treba prilagoditi vzgojno-izobraževalne programe in pripraviti program usposabljanja in izpopolnjevanja delavcev, ki mora biti hkrati pa okrepi kadrovske usposabljanje službe v organizacijah združenega dela. Za uspešno izobraževalno službo v organizacijah združenega dela moramo odgovornost samoupravnih strokovnih in dejavnostnih, ki morajo urediti predvidene naloge in odpravi ugotovljene pomanjkljivosti. Učiteljem pa moramo omogočiti, da se uveljavijo kot nosilci usmerjenega izobraževanja, v sedanjem trenutku lahko več pripomorejo k uresničevanju reforme v neposredno vzgojno-izobraževalnem delu.

J. V.

Potrebne so pametne
rešitve

Družbena akcija, da bi se uveljavila načela reforme izobraževanja, se nadaljuje, hkrati pa se nadaljujejo prizadevanja, da bi našli kar najboljše in najbolj smotne rešitve za prihodnost. Natančneje: vsi družbeni dejavniki iščejo pot, ki bi povežala šolo s potrebami življenja.

V ta prizadevanja se vključuje tudi Posebna izobraževalna skupnost za kulturo. Ob obravnavi treh poročil, ki se nanašajo na uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju, so člani temeljito razpravljali še posebno o problemih, ki zadevajo to izobraževalno skupnost. Podprli so že znano stališče skupščine, da je treba vztrajati pri racionalizaciji šolske mreže in odpravi dozdajšnje razdrobljenosti. Razpravljalci so menili, da bi bilo prav, če bi v prihodnje izobraževali po splošnem kulturnem programu (ples, oblikovanje, glasba) na skupnem mestu; to bi pomenilo ustrezno, smotno rešitev. V razpravi ob poročilih je bilo večkrat poudarjeno, da je kultura — posebno področje in da jo je treba tako tudi obravnavati. V zvezi s tem so se udeleženci skupščine strinjali, da ni mogoče združevati PIS za kulturo tako, kot so menili delegati, predvsem zaradi njenih posebnosti, pa tudi zaradi jasno izražanih potreb, ki so narekovala ustanovitev te skupnosti pred dvema letoma.

V razpravi je skupščina zavrnila očitke, češ da predvsem na kulturnem področju odpirajo nove smeri izobraževanja (in tako »podirajo« temeljne cilje reforme) z obrazložitvijo, da se ravna po potrebah, ki jih zahteva življenje.

Ob razpravi o štipendiranju so člani skupščine opozorili, da je manj kot 1 % štipendistov, ki se šolajo za področje kulture. Poudarili so, da so uporabniki tega področja kulturne organizacije združenega dela, ki komaj živijo in ob svoji stiski ne morejo prevzemati še financiranja izobraževanja za kulturo. Ko so obravnavali predlog dogovora o spremembah in dopol-

nitvah dogovora o temo družbenega plana SRS za leto 1981-85, je skupščina sprejela dopolnilo, kjer predlaga, da bi ostalo nespremenjeno število vpisanih na srednjih šolah za področje kulture (300). Predlagano število (2001) v skladu z resničnim vpisom potrebami Posebne izobraževalne skupnosti za kulturo. Vedali so, da so v razliki (10) »skriti« učenci, ki se izobražujejo po več programih (učenci zavoda za glasbeno in balno izobraževanje) in pomenijo potrebne kulturne delavce v hodnosti. Razpravljalci so na lje ugotavljali, da so šole upovale dogovorjena vpisna mesta da se regionalna struktura vpisanih izboljšuje; to pa ne velja sem za Ljubljano, predvsem vpisanih v splošno kulturni program.

Ko je skupščina ocenjevala podpisovanje samoupravnih sporazumov pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov proizvodno delo in delovno priso, je ugotovila, da poteka počasi. Razlogi so različni, večkrat pa je razlog za to manjkanje denarja. Veliko kulturnih organizacij združenega dela namreč nima denarja lastni program, zato so nekateri (nekaj muzejev) zavrnille posredovanje sporazumov.

Skupščina je še sprejela dogovor o štipendiranju kadrov področja kulture med Kulturno skupnostjo Slovenije in Posebno izobraževalno skupnostjo za kulturo. Tako so prvič določili, da bo koga štipendiral. Posebna izobraževalna skupnost za kulturo naj bi štipendirala študente do diplome, druge pa naj bi štipendirala Kulturna skupnost Slovenije skupaj z občinskimi kulturnimi skupnostmi.

Ceprav Posebna izobraževalna skupnost za kulturo za reševanje nima potrebnega denarja štipendiranje, se bo z vsoto vrnostjo zavzela za to, da bi prihodnje z dogovarjanjem uporabniki in izvajalci zagotovili potrebne možnosti. Zagotoviti naj bi denarja in štipendije. T. D.

Kateri razred bo zbral največ odpadnega papirja? (Foto: Franc Keber, fotoamaterski krožek, Osnovna šola Prevalje)

račun preveč razvejene šolske mreže. O ukinjanju dislociranih enot srednjih šol so bila mnenja različna. Manjša središča se bojijo, da bo ukinjanje dislociranih enot zmanjšalo možnosti mladine za izobraževanje, združenemu delu pa, da si pridobi po-

vzgojno-izobraževalnega ter raziskovalnega dela.

Več razpravljalcev se je znova vrnilo k proizvodnemu delu in delovni praksi učencev. Nekateri so se zavzemali za enotno nagajevanje mentorjev, nasprotovali pa so vsakemu nagajevanju učencev. Očitno se ni prodrlo v zavest spoznanje, da na proizvodnem delu in delovni praksi učenci ne smejo biti samo opazovalci, niti opravljati samo nekoristna dela in naloge, češ, saj se le učijo. Proizvodno delo mora ustvarjati novo vrednost, delovna praksa pa nekemu koristiti. Učenci sami potrebujejo to zavest, hkrati pa vsaj simbolično priznanje za vloženo delo. Merila za nagajevanje učencev in mentorjev lahko usklajujemo, ne moremo pa vse te življenjske pestrosti vklopiti, so poudarili drugi razpravljalci.

V razpravi so dali močnejši poudarek načrtovanju kadrov in usmerjanju mladine in zaposlenih v izobraževanje. Združeno delo mora prevzeti odgovornost za izobraževanje in zaposlovanje mladih. Večjih neskladij med izobraževanjem in potrebami združenega dela pravzaprav ne bi smelo biti — na to pa moramo misliti v vsaki organizaciji združenega dela, občinski in posebni izobraževalni skupnosti, pa tudi v vsaki vzgojno-izobraževalni organizaciji, od osnovne šole dalje.

Nekateri delegati so se pritoževali, da naravoslovno-matematični oddelki v posameznih središčih poberejo najboljše učence in s tem siromajajo druge usmeritve, ki morajo zagotoviti posameznim panogam in dejavnostim strokovne delavce ra-

nju, ki določa, da mora šola skrbeti za organizacijo prehrane učencev — povsem neorganizirana. Prav zato so člani odbora za usmerjeno izobraževanje skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije razmišljali o nekaterih predlogih za izboljšanje prehrane srednješolcev ki pa bi jih bilo seveda treba spopolniti. Omenimo le nekatere najbolj zanimive: dobršen del štipendije (nekako 42 odstotkov) naj bi nakazali — namesto štipendistom — organizacijam ali institucijam, ki skrbijo za prehrano srednješolcev. Občinske skupščine in njihovi izvršni sveti naj proučijo možnost davčnih olajšav za ustanove ali privatnike, ki organizirajo prehrano za srednješolce in študente. Najprej in najlažje uresničljiv je nedvomno predlog, naj sveti šol, ki v teh dneh razpravljajo o letnih delovnih načrtih, vanje uvrstijo tudi skrb za prehrano. Prav šolam namreč ne bi smelo biti vseeno, kako se njihovi učenci hranijo in seveda — kako je z njihovim zdravjem.

JASNA TEPINA

Predlogi za boljšo
prehrano

»Se zmeraj velja stara resnica, da je pravilna prehrana — to pa pomeni kalorično in biološko primerno sestavljeno, higiensko neoporečno hrano v pravih časovnih razmikih — eden najpomembnejših temeljev za zdrav telesni in duševni razvoj.« Tako ugotavljajo služba za zdravstveno varstvo šolskih otrok in mladine, služba za higieno prehrane in svetovalna služba za šolsko prehrano Zavoda SRS za šolstvo. To je med drugim poudarila tudi dr. Fina Dovečar na zadnji seji odbora za usmerjeno izobraževanje skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, ki so razpravljali o prehrani srednješolcev. K temu so dodali še nekaj števil. Približno 20 odstotkov slovenskih srednješolcev živi med šolskim letom v domovih, in če pristejemo k tem še nekaj nad polovico drugih srednješolcev, ki se hranijo v srednjih šolah, lahko sklenemo, da je imelo v preteklem šolskem letu urejeno prehrano nekako 70 odstotkov srednješolcev. Ta številka je sicer spodbudnejša kot lista

pred leti, vprašanje pa je, kako kakovostna je ta prehrana in koliko srednješolcev zares izrablja možnosti za tako prehranjevanje. Podatki Zavoda za zdravstveno varstvo namreč tudi kažejo, da so srednješolci, ki so bili še pred nekaj leti med najbolj zdravimi, čedalje bolj zdravstveno ogroženi. To niti ni čudno, če vemo, da večina srednješolcev, pa tudi študentov, namesto tople malice vsak dan je hrenovke v štručki ali sendviču. Če dodamo k temu še podatek, da se kar 63 odstotkov srednješolcev vozi in ti so po 12 ali 14 ur le ob malici, potem po urejeni prehrani skorajda ne moremo govoriti.

Prehrana v osnovnih šolah je že dalj časa opredeljena z zakonskimi določili, ki nalagajo šolam, da morajo organizirati tako prehrano, ki ustreza potrebam šolarjev. Pregledi osnovnih šol pa tudi podatki anket pričajo, da je za prehrano osnovnošolskih otrok pri nas dokaj dobro poskrbljeno, na srednjih šolah pa je družbena prehrana — kljub zakonu o usmerjenem izobraževa-

K šoli, odprti za pobude mladih

1. kongres ZSMŠ o preobrazbi vzgoje in izobraževanja

V Novem mestu je bil 23. in 24. oktobra 1982 enajsti kongres ZSMŠ. Na njem so mladi z značilno mladostno zavzetostjo, kritičnostjo in odločnostjo obravnavali domala vsa področja svojega dela in življenja in izoblikovali programsko usmeritev za prihodnje delovanje svoje organizacije.

O tem, kako ocenjujejo stanje vzgoje in izobraževanja, s čim so zadovoljni in kaj bi po njihovem mnenju morali spremeniti, smo pisali že pred kongresom, v uvodnem prispevku o kritičnem hotenju mladih, objavljene v 15. številki našega glasila. Na 11. oktobra 1982. Tokrat smo sledili besedam delegatov, ki so na eni izmed kongresnih komisij obravnavali preobrazbo vzgoje in izobraževanja. Skoraj 40 prispevkov je bilo namenjenih temu področju, s katerim je mladijsko povezan velik del današnje mladine. Med razpravljalci smo srečali predvsem učence in študente, pa tudi mlade delavce in med njimi nekaj prostovoljnih delavcev. To, kar nas v njihovih razpravah pritegne, je odkrita neposrednost, s katero povorijo o sebi in pojavih okoli sebe, kritični, vendar ne malodušni, vizionarski, vendar brez zaletavosti, odločni, hkrati pa v svojih besedah obzirni, da ne bi niti po krivici prizadeli. In nikar ne iščejo krivde za napake in pomanjkljivosti samo pri drugih, marveč tudi pri sebi. In tako je tudi tedaj, ko načrtujejo prihodnje naloge.

Današnja šola še ni to, kar želimo

Reforma žal ne more čez noč spremeniti starega sistema vzgoje in izobraževanja, niti odpraviti vsega, kar je v šoli že zastarelo, ugotavljajo mladi. Potrebno bo še veliko truda učiteljev, učencev in študentov, pa tudi vse družbene skupnosti, da bodo izoblikovali šolo, kakršno potrebuje socialistična samoupravna družba.

Pri podajanju učne snovi so mnogi učitelji še preveč togi in nezanimivi. Raje imajo pasivne poslušalce, kot bi spodbujali učence in študente k dejavnemu sodelovanju. Mladi bi morali tudi sami več prispevati, da bi bil pouk bolj pester, razgiban in zanimiv, vendar tega brez zunanjih pobud ne zmorejo, je potožil delegat iz Ptuja.

Da je tako, pa niso krivi učitelji. Upoštevati moramo, pravijo, da se tudi prosvetni delavci ne morejo čez noč preusmeriti iz ustaljenega k novemu načinu dela. V usmerjenem izobraževanju ovira tudi učitelje pri njihovem delu marsikaj: preštevilni oddelki, različno sposobni učenci, preobsežni učni načrti in premalo ustrezni učbeniki, slabo gnotno stanje in slabo opremljene šole (Jolanda Vreg).

Pri ocenjevanju sedanje šole je kritična misel mladih neustavljaj. Upoštevati moramo, pravijo, da se tudi prosvetni delavci ne morejo čez noč preusmeriti iz ustaljenega k novemu načinu dela. V usmerjenem izobraževanju ovira tudi učitelje pri njihovem delu marsikaj: preštevilni oddelki, različno sposobni učenci, preobsežni učni načrti in premalo ustrezni učbeniki, slabo gnotno stanje in slabo opremljene šole (Jolanda Vreg).

Pri ocenjevanju sedanje šole je kritična misel mladih neustavljaj. Upoštevati moramo, pravijo, da se tudi prosvetni delavci ne morejo čez noč preusmeriti iz ustaljenega k novemu načinu dela. V usmerjenem izobraževanju ovira tudi učitelje pri njihovem delu marsikaj: preštevilni oddelki, različno sposobni učenci, preobsežni učni načrti in premalo ustrezni učbeniki, slabo gnotno stanje in slabo opremljene šole (Jolanda Vreg).

Potrebna je večja demokratizacija odnosov med učitelji in učenci. Učenci, ki so kritični do dogajanj okoli sebe, samoiniciativni in pripravljeni spreminjati medsebojne odnose, ne dobijo vedno podpore pri učiteljih, pa tudi njihovo okolje jih rado za-

vrne. Tudi v mladih delegatih je še vedno strah pred osebnim izpostavljanjem in morebitnimi ukrepi, ki bi izhajali iz nerazumevanja okolja (Jana Brgoč).

Podobno so razmišljali tudi drugi delegati. V demokratizaciji in humanizaciji šole in medsebojnih odnosov v njej vidijo njeno prihodnost, njene najboljše razvojne možnosti. Druga, temnejša alternativa, bi bil učni proces, ki bi ga usmerjala tehnokratska miselnost. Šola, učitelj in šolske ocene ne smejo biti podrejeni tehnokratski miselnosti, ki ne vidi človeka in se ne zanima za resnične razvojne možnosti in nagnjenja mladih (Jolanda Vreg).

Mladi naj sami izbirajo mentorje

Na kongresu se je misel mladih ustavila tudi pri uvajanju mladih v delovanje mladinske organizacije. Tu ima osnovna šola odgovorno nalogo. V osnovni šoli pridejo mladi prvič v neposreden stik z delom v mladinski organizaciji in se uvajajo v njeno delovanje. Koliko je sedanje delo pri tem uspešno in kako spremeniti današnje, ne povsem zadovoljivo stanje? Delegatka Anica Vehovar vidi rešitev v boljši izbiri in načrtnejšem usposabljanju mentorjev. Zdaj so med mentorji pogosto učitelji, ki jih vodstvo šole enostavno določi za to delo, ker jim manjkajo ure do 42-urnega tednika. Med njimi so tudi starejši ljudje, ki ne občutijo težav in hotenja današnje mladine in nimajo zato pravega poslušanja. Mladi učitelji, ki prihajajo s pedagoške akademije, pa niso dovolj usposobljeni za to delo. Na akademiji jih usposablja predvsem za poučevanje določenega predmeta, zelo malo pa za vodenje zunajšolskih dejavnosti.

Sicer pa so učitelji začetniki že tako preobremenjeni z delom.

Za mentorjev uspeh je odločilno, da učenci mentorju zapuajo, ker razume njihove težave in jim je pripravljen svetovati in pomagati. Učenci najbolj vedo, kdo ima te odlike, zato naj si mladi sami izbirajo mentorje in svetovalce. Med učitelji, pa tudi med drugimi ljudmi v kraju. Zaupanje je prvi korak k sodelovanju, s tem pa tudi k samoupravnemu odločanju.

Mentorska dejavnost je področje, kjer si učenci in študenti pedagoške usmeritve lahko pridobijo prve pedagoške izkušnje. Tu so najboljše možnosti za pedagoško prakso (Dragica Vrhek). Več razpravljalcev se je zavzelo za načrtno usposabljanje mentorjev, o mentorstvu pa naj bi pripravili tudi republiško problemsko konferenco.

Usmerjeno izobraževanje še ni izpolnilo vseh pričakovanj

Mladi so na strani reforme. Sodelovali so pri oblikovanju reformnih zamisli in pri uvajanju usmerjenega izobraževanja v

srednje šole. Mladi pa so tudi kritični in odkriti ocenjevalci reforme. Ne zapirajo oči pred njenimi pomanjkljivostmi, čeprav se hkrati zavedajo, da se šola ne more spremeniti čez noč.

V reformo smo šli z upanjem, da bodo učenci manj obremenjeni in da bo šola bolj upoštevala različne sposobnosti učencev. Zgodilo pa se je prav nasprotno. Učni načrti posameznih predmetov so prezahtevni, učbeniki pa napisani za najbolj sposobne učence. Srednješolčev delovni dan traja deset do dvanajst ur, več kot delovni dan delavca v združenem delu. V šoli preživijo po sedem ur dnevno, nato ga čaka učenje. Za vozače — njihovo število se je še povečalo —

je obremenitev še večja (Janja Milič).

Prepočasno uvajamo v šolo sodobnejše učne metode in sredstva, individualizacijo in diferenciacijo. Od manj sposobnih zahtevamo preveč, od nadpovprečno nadarjenih pa premalo. Spodbuda za učenje so se zmeraj predvsem ocene, ne pa želja po znanju. Učence usmerjamo in preusmerjamo še pre pogosto po ocenah in učnem uspehu, namesto po njihovih poklicnih interesih in nagnjenjih.

Mladi odkrito ocenjujejo spodrsiljaje. Tako so rekli, da so strokovne službe v Ljubljani zelo

nestrokovno načrtovale mrežo šol in se s tem krepko poigrale s precejšnjim številom mladih. Ko so se v to vmešali še nekateri stare dobre šole željni občani, je bila zdrava popolna. Ostal pa je nauk: mladinska organizacija mora zavzeti sodelovati pri reševanju vseh življenjskih vprašanj mladih (Igor Lavš).

Sodobne stavbe niso vse

V zadnjih letih smo zgradili 23 domov za učence z več kot 8100 ležišči, veliko denarja pa je bilo vloženo tudi v prenovu starih domov. Tako ima zdaj večina učencev v domovih primerne razmere za življenje in delo.

Vendar sodobne domske stavbe niso dovolj — dati moramo novo vsebino tudi življenju, ki v njih poteka. Enakopravno sodelovanje učencev pri urejanju skupnih zadev mora postati vsakdanja stvarnost, ne pa le misel, zapisana v samoupravnih aktih teh domov. Za rešitev gnotnih zadreg, v katerih so se znašli letos nekateri domovi učencev, pa bi morali uskladiti z mrežo domov tudi mrežo srednjih šol in obravnavati domove učencev kot enakovredne sestra-

vine usmerjenega izobraževanja in vzgoje (Breda Habjan).

V zadnjih letih smo zgradili tudi 7 novih študentskih domov s 1770 ležišči. V študentskih domovih prebiva zdaj že 28 odstotkov vseh študentov, večina pa jih živi še naprej v privatnih sobah in v skromnih razmerah, kljub visokim stanarinam.

Se slabše pa je s prehrano učencev in študentov. Tu bi morali najti neke sistemske rešitve, zagotoviti mladim tople obroke in dotirati njihovo prehrano. Reforma visokega šolstva ne bi smela mimo socialnega in družbenogospodarskega položaja študentov, je končala svoje razmišljanje Simona Rihtaršič.

Ni pametno varčevati pri naložbah za mladino

Današnja mladina je dovolj razgledana in ve, da imajo v današnjem svetu naložbe v znanje in izobraževanje odločilen vpliv na gospodarski in splošni napredek posameznih dežel. Zato se ne more sprijazniti s kratkovidnostjo nekaterih, ki varčujejo na nepravem koncu. Ali je to stabilizacija, če vlagamo manj v kadre in izobraževanje in se število študentov zmanjšuje, se je vprašal delegat iz Idrije. Če kje ni pametno varčevati, je to pri štipendijah, ki omogočajo izobraževanje tistim, ki bodo ustvarjali jutrišnjega dne, je dodal Bojan Veselinovič.

Medtem ko je v šolskem letu 1981-82 prejelo štipendije 54,5 % rednih študentov, se je ta odstotek letos zmanjšal. Organizacije združenega dela štipendirajo samo za sedanje potrebe, ne mislijo pa na kadre, ki jih bodo rabile v prihodnosti. Štipendije tudi ne dohajajo rasti življenjskih stroškov, saj se je letošnja revalorizacija štipendij omejila na 15 % (Simona Rihtaršič).

Mlade močno prizadenejo ukrepi in pojavi, ki ogrožajo njihovo socialno varnost. Prišel je čas, pravijo, ko niti kadrovske štipendije ne zagotavljajo več mlademu človeku zaposlitve po končanem šolanju (Bojan Veselinovič). Ker se zmanjšuje skrb združenega dela za izobraževanje, štipendiranje in zaposlovanje mladih se sprašujemo, ali so res v sedanjih gospodarskih razmerah izčrpane vse možnosti za zaposlovanje mladih, ali mar nismo sposobni bolje organizirati delo — tako, da bomo več in bolj proizvajali ter vključili v delo ves za delo sposoben mladi rod, se je vprašal Stanko Salamon. Ko je razčlenil stanje v svoji občini (Ormož), je tudi ugotovil, da se prepad med razvitiimi in nerazvitimi območji veča.

To, da načrtujemo že vnaprej brezposelnost, ni sprejemljivo, je poudaril Gorazd Nastran. Edino sprejemljivo izhodišče je lahko le to, da morajo dobiti delo vsi za delo sposobni, še zlasti pa vsi, ki bodo končali usmerjeno izobraževanje.

Za bolj človeške, samoupravne odnose

V razpravah o reformirani šoli so se delegati vedno znova vračali k njeni temeljni značilnosti

dogodki novosti

šole lahko veliko pripomorejo tudi mladi, je povedala Karin Bakračević.

Poglabljati samoupravljanje in zagotoviti njegovo uresničevanje povsod, kjer živijo, delujejo in sodelujejo mladi, je ena izmed temeljnih nalog, ki jih je tudi v sklepih opredelil 11. kongres ZSMŠ. Tudi ves proces vzgoje in izobraževanja mora biti samoupravno zasnovan, je poudaril Bogdan Čepič. Samo tako bo omogočil udeležencem ne le spoznavanje samoupravljanja s teoretičnega in zgodovinskega vidika, pač pa tudi samoupravno organiziranost celotnega življenja na šoli. Tako bodo mladi spoznali, da se samoupravljanje ne razvija in uresničuje samo po sebi, saj tudi učencu ni dan sam po sebi položaj subjekta v učnem procesu. Samoupravljanje je namreč tudi boj — nenehno prizadevanje za razvite samoupravne družbenogospodarske odnose in za nadaljnje osvobajanje človeka.

To so povedali mladi, ko so na svojem kongresu razpravljali o vzgoji in izobraževanju, o današnji in prihodnji šoli ter življenju v njej. Ko tehtamo njihove misli, se nam poraja naraven sklep: ne samo družbeni položaj, temveč tudi zrelost mišljenja daje današ-

(Vse foto s kongresa: Edi Masnec)

učenci samimi bi morali storiti mnogo več, saj sta samoupravno ozračje v razredu ter vzgoja v duhu tovarištva in vzajemnosti mnogo pomembnejša kot letnica nekega davnega dogodka ali domača naloga.

Z reformo bi morali zagotoviti večjo vzgojno vlogo šole in več človečnosti v njej. Učitelja bi morali osvoboditi tiste večne gonje za predelavo učne snovi in mu dati več možnosti za vzgajanje, za pogovor z učenci o etičnih, idejnih in drugih življenjskih vprašanjih. Pri oblikovanju take

njemu mlademu rodu pravico, da enakopravno, skupaj s prosvetnimi delavci in delavci drugih področij razvija novo šolo in oblikuje novo podobo vzgoje in izobraževanja v naši družbi. V taki šoli bo vedno zaželeni tudi odkrita beseda mladih; kljub obilici učne snovi bodo učitelji zmeraj našli čas za pogovor z mladimi o njihovih težavah, razmišljanjih in načrtih ter o vseh vprašanjih, ki so za mladega človeka in njegovo prihodnost življenjsko pomembna.

JOŽE VALENTINČIČ

Osnovna šola v Podpreski je ena izmed sedmih podružničnih šol osnovne šole Zbora odposlancev v Kočevju. Od centralne šole je oddaljena kar petdeset kilometrov in ima sedemindvajset učencev od prvega do osmega razreda, ki jih poučujeta učiteljica Neda in Marjan Klun. Učenci iz Podpreske radi kolesarijo. Prav zato so se letošnjo jesen pripravili na kolesarske izpite, na katerih so pokazali veliko teoretičnega in žal nekoliko manj praktičnega znanja. Kljub temu je večina učencev uspešno opravila kolesarski izpit in prejela kolesarsko izkaznico. (Foto in besedilo: France Brus)

usmerjeno izobraževanje

DELAJSKE UNIVERZE PO PRVEM LETU
USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

Na marsikatero vprašanje še ne znamo odgovoriti

Zakon o usmerjenem izobraževanju, ki je posegel globoko v izobraževalni sistem, ni mogel mimo delavskih univerz, saj so te sestavni del našega vzgojno-izobraževalnega sistema. Delavske univerze so v preteklosti opravile pomembne naloge v vzgoji in izobraževanju odraslih in veliko jih uresničujejo tudi zdaj. Brez delavskih univerz najbrž ne bi tako razvili posameznih področij izobraževanja, kot smo razvili na primer: izobraževanje za samoupravo in družbeno-politično delo, za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, zadovoljevanje potreb po splošnem in strokovnem izpopolnjevanju in usposabljanju delavcev in občanov.

Zakon o usmerjenem izobraževanju je med drugimi nalogami opredelil naloge delavskih univerz kot »izvajalk programov izpopolnjevanja znanja za potrebe dela in v nekaterih primerih tudi programov za pridobitev strokovne izobrazbe«. Ko je bil zakon sprejet, so mnoge delavske univerze opustile več programov za pridobitev strokovne izobrazbe, razen v krajih, kjer ni ustreznih šol. Kljub temu da je bila temeljito razčlenjena mreža izobraževalnih organizacij, izvajalk srednjega usmerjenega izobraževanja, ugotavljamo, da združeno delo spodbuja delavske univerze naj organizirajo dislocirane oddelke, v katerih naj bi si delavci pridobili srednjo strokovno izobrazbo ob delu. Vključevanje večjega števila delavcev v izobraževanje ob delu in iz dela v usmeritve, za katere je v Sloveniji le nekaj izobraževalnih organizacij ali pa celo ena sama, ni mogoče ali pa pomeni za delovne organizacije izredno velik strošek in velike motnje v delovnem procesu. Izobraževanje ob delu, organizirano v kraju, kjer delavci delajo in živijo, je precej bolj smotno, vzgojno-izobraževalni proces pa zato ni niti okrnjen niti manj kakovosten. Pri organiziranju srednjega usmerjenega izobraževanja ob delu bomo morali tudi v prihodnje razmišljati — to potrjujejo pobude združenega dela — o smotnih rešitvah in ob tem upoštevati delavske univerze.

Delavcem več poglobljenega znanja

Po usmeritvah na področju strokovnega izobraževanja so mnoge delavske univerze vključile v svoje programske usmeritve več izpopolnjevanja znanja in usposabljanja delavcev za delo. Predpostavljale so, da je permanentno izobraževanje in izpopolnjevanje, ki smo ga opredelili kot izredno pomemben del sistema vzgoje in izobraževanja dovolj široko področje dela, na katerem lahko poleg vseh drugih izobraževalnih organizacij najdejo svoje mesto tudi delavske univerze. Posebno zato, ker je permanentno izobraževanje eden pogojev za večjo produktivnost, večjo kakovost in širšo novatorsko dejavnost. Toda doslej se permanentno izobraževanje še ni dovolj razvilo. Izobraževanje delavcev za delo trenutno še ne namenimo dovolj pozornosti, čeprav ga potrebujemo še veliko. V zadnjih dveh letih je bila usmerjena pozornost predvsem v uveljavljanje usmer-

jenega izobraževanja za pridobitev strokovne izobrazbe in poklica. Uspešno in domiselno je zasnovano in uveljavljeno usmerjeno izobraževanje, v katero se vključuje naša mladina. Ob oblikovanju sistema, ki bo dal učinke »jutri«, pa ne smemo zanemarjati zdajšnjega položaja. Brez težkih gospodarskih razmer nosijo delavci, zaposleni v proizvodnji. Ti naj bi zagotovili z uspešnejšim delom izhod iz stisk, ki nastajajo, višjo produktivnost, boljše gospodarjenje itd. Za te naloge bi jih morali ustrezno oborožiti z znanjem in jim dati več bolj poglobljenega znanja. To spoznanje doslej še ni spodbudilo ustrezne družbene akcije. Tudi delavske univerze še ne delujejo tako, kot bi lahko. Pobude, ki so jih doslej dajale, so ostale brez ustreznega odziva.

Kakšno izobraževanje potrebujemo?

Nekatere izmed delavskih univerz iščejo novo zasnovo dela in poskušajo ustvariti možnosti za uspešnejše vključevanje v sistem izobraževanja in izpopolnjevanja znanja za delo. Delavske univerze v Mariboru se je lotila bolj poglobljenega ugotavljanja izobraževalnih potreb, ki v mnogih delovnih organizacijah niso dovolj izražene. Ugotavljanje izobraževalnih potreb terja načrtno in poglobljeno delo, ustrezne metode, čas in zlasti zavzeto delo. Videti pa je, da so sile precej razdrobljene. V izobraževalnih središčih v organizacijah združenega dela, ki glede na svojo dejavnost ugotavljajo potrebe po izobraževanju, imajo razen v nekaterih organizacijah združenega dela, premalo ljudi za dovolj poglobljeno in sistematično delo. Šole usmerjenega izobraževanja ponavadi nimajo delavcev, ki bi načrtno raziskovali izobraževalne potrebe v združenem delu. Delavske univerze pa se v to dejavnost ne vključujejo organizirano. V posebnih izobraževalnih skupnostih sicer zbirajo podatke o izobraževalnih potrebah in pripravljajo vse potrebno v zvezi z izobraževalnimi programi za izpopolnjevanje, vendar so to le dejavnosti, ki zadevajo predvsem programe za pridobitev dodatne strokovne izobrazbe in daljše izobraževalne programe. Ker so sile razdrobljene, ni mogoče doseči boljših uspehov. Z večjim sodelovanjem organizacij združenega dela, šol usmerjenega izobraževanja in delavskih univerz, predvsem v posebnih izobraževalnih skupnostih, je mogoče narediti precej. Delavske univerze lahko v sodelovanju z združenim delom in z izobraževalnimi središči priporočijo uspešnejšemu odkrivanju izobraževalnih potreb. V sodelovanju delavskih univerz in šol usmerjenega izobraževanja je mogoče pripraviti ustrezne izobraževalne programe in spopolnjevati znanje, prilagojeno potrebam in razmeram v organizacijah združenega dela. Delavci organizatorji in andragogi, zaposleni v delavskih univerzah bi se morali bolj povezati z učitelji v šolah usmerjenega izobraževanja. S takim skupnim delom bi najbrž dosegli več, kot če bomo opravljali izobraževalne naloge vsak po svoje.

MARINO BICMAN

Zakaj po dveh tirih?

K razpravi o programskih zasnovah za pedagoško usmeritev

Osnovna, čeprav ne edina dilema ob oblikovanju programskih zasnov Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev je, ali naj se visokošolski programi in smeri, namenjene izobraževanju srednješolskih učiteljev, obravnavajo v Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev ali pa v različnih drugih posebnih izobraževalnih skupnostih, v katere so razvrščene ustrezne matične stroke. Prvotna zamisel, ki je vključevala vse zdajšnje pedagoške programe in smeri za izobraževanje profesorjev različnih strok, je naletela na kritiko, češ da se zaradi take rešitve trga stroka na dva dela — na enega, ki se obravnava v Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev, in drugega, ki se obravnava kje drugje, ali da gre za težnjo po podvajanju programov, kar bi bilo v naših razmerah nesmotno. Zaradi navedenih pomislekov smo v strokovnem svetu Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev izdelali novo shemo programskih zasnov, ki ohranja od visokošolskih programov le telesno-vzgojno in pa minimalno pedagoško andragoško znanje kot obvezni del programov za izobraževanje srednješolskih učiteljev. Ta rešitev se sicer izogne ščili, da bi se programi podvajali ali prekrivali, približa se pa Karibdi — ločevanju tega, kar bi moralo ostati povezano, ločevanju družboslovno-jezikovnih (in tudi naravoslovnih) programov od njihove pedagoške baze ali ločevanju programov za izobraževanje osnovnošolskih učiteljev od njihove strokovne baze.

Kako to, da niti ena niti druga rešitev ni prava? Veliko problemov na tem področju izvira iz neustreznih zasnovanosti posebnih izobraževalnih skupnosti (predvsem Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev in družboslovje), delno tudi za kulturo in naravoslovje). Večina drugih posebnih izobraževalnih skupnosti pokriva bolj ali manj natančno opredeljeno področje dejavnosti ali celo po-

samezno gospodarsko panogo, kar omogoča uveljavljanje novih družbeno-gospodarskih odnosov. »Družboslovje« pa je skupen disciplin in strok, katerih diplomanti se uveljavljajo na zelo različnih (gospodarskih in drugih) področjih, diplomanti nekaterih strok pa zlasti v šolstvu.

Vzemimo za primer družboslovno-jezikovne stroke na filozofski fakulteti (zgodovina, geografija, jeziki pa tudi pedagogika in psihologija): 60 do 70% diplomantov se zaposli v srednjih in osnovnih šolah in v drugih vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Seveda se del diplomantov zaposli tudi na drugih področjih (v gospodarskih, kulturnih, raziskovalnih organizacijah kot prevajalci, turistični delavci, andragogi itd.) ali pa, če je potrebno, prehajajo z enega področja na drugo; te stroke skrbijo tudi za znanstveni razvoj in za vzgojo znanstvenega naraščanja. Glede na to večsmerno vlogo smo po usklajevalnih pogovorih med filozofsko fakulteto in pedagoško akademijo v okviru univerze predlagali, da omogočajo programi omenjenih strok študentom na filozofski fakulteti, da si pridobijo višjo in visoko izobrazbo. Diplomanti višješolske stopnje so usposobljeni za delo v ustrezni stroki, lahko pa tudi za pedagoško delo v osnovni šoli, če si pridobijo do diplome ali po njej pedagoško, psihološko in metodno znanje po ustreznem programu, ki ga sprejme Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev. Diplomanti z visoko izobrazbo se s smerni, lahko pa tudi z izbirnimi predmeti, v dodiplomskem študiju usposablja za delo v pedagoški ali drugi dejavnosti. Diplomanti pedagoških akademij lahko pod dogovorjenimi pogoji prestopijo v 3. letnik študija ustreznih strok.

Gotovo ima po programu, zlasti v prihodnosti, izobraževanje profesorja angleščine več skupnega z izobraževanjem predmetnega učitelja angleščine kot s programom diplomiranega pravnika, s katerim je v isti

(družboslovni) posebni izobraževalni skupnosti. Ali je torej logično, da se program študija pedagogike obravnava ločeno od programov v Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev? Rešitev, na katero opozarja filozofska fakulteta že od začetkov razprave o programskih zasnovah, bi bila v združitvi pedagoške in družboslovne posebne izobraževalne skupnosti v enotno posebno izobraževalno skupnost, ki bi ji po možnosti pridružili še posebno izobraževalno skupnost za kulturo in naravoslovno matematično področje. Ta skupnost bi celotno urejala izobraževanje osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev (za večino predmetov skupne vzgojno-izobraževalne osnove) — tako njegov pedagoški kot strokovni del v celotni vertikali.

Tudi izkušnje v svetu opozarjajo tako na nevarnost »strokovnega izolacionizma« pedagoških šol (colleges of education) kot tudi na odiranje pedagoških predmetov na rob univerzitetnega študija.

Ob tem gre seveda tudi za širši problem sistema izobraževanja srednješolskih učiteljev in njihovega odnosa do izobraževanja osnovnošolskih učiteljev. V zadnjem času se je dokončno uveljavilo mnenje, da ni mogoče urejati izobraževanja srednješolskih učiteljev za vse predmete in stroke enako (čeprav si moramo prizadevati za kakovostnejše izobraževanje na tem dokaj zanemarjenem področju). Pri enih predmetih gre lahko za smer ali izvirne predmete v dodiplomskem študiju, pri drugih za program pedagoškega izpopolnjevanja po diplomi (s tem omogočamo predvsem strokovnjakom iz združenega dela, da se usposobi za učitelje strokovnoteoričnih predmetov). Res pa je, da ni mogoče ločevati izobraževanja za stroko od izobraževanja za pedagoški poklic. Vsaka stroka naj prevzame odgovornost za razvoj specialne metodike (didaktike) svojega področja. Jasno je, da bo tudi v

prihodnje, iz različnih vzrokov pri enih strokah to v središču drugih pa povsem na obrobju njihovega interesa, da bodo manj, druge pa bolj »pedagoške« svoj študij. Povezovanje vloga okrepljene posebne izobraževalne skupnosti bi bila potrebna za urejanje skupnega zadeva, od načrtovanja do »cificnih normativov«.

Za prej omenjene stroke vzgajajo večino diplomantov delo v srednjih šolah, je navedeno tudi vprašanje poprejšnjega programa. Tudi če je podlaga za oblikovanje programov v družboslovni srednji šoli, bi ob vpisu kandidata iz pedagoškega srednjega šola celo dobrodošli »povsem ustreznosti«. Ali bo torej mogoče upoštevati načrtovanje, če bo to potekalo po ločenih posebnih izobraževalnih skupnostih?

Tudi načrtovanje izobraževanja osnovnošolskih učiteljev visokošolski stopnji, ki je predvideno v načrtovalnem obdobju do leta 1990, bo zahtevalo daljnje usklajanje programov izobraževanja učiteljev osnovno in srednjo šolo in ista nje čimbolj smotnih strokovnih rešitev.

Marsikaj povedanega v zvezi z naravoslovno matematično področje, kjer pa je usklajanje in navpično prehajanje oteženo zaradi enopredmetnega študija naravoslovno-matematičnih strok, ki so se povečoma usmerile v izobraževanje diplomantov za nepedagoška področja dejavnosti, kot je to omenjenih družboslovnih strok.

Najstrmem: nesmotno in nadaljnji razvoj izobraževanja osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev neustrezno bi obravnavati in sprejemati programe za pedagoško in družboslovno področje po dveh ločenih tirih. Združiti je treba posebne izobraževalne skupnosti ali razporediti stroke med posameznimi izobraževalnimi skupnostmi ali vsaj obravnavati sprejemati programe na skupnem sejah.

B. MARENTIČ-POŽARNI

Kritično o štiriletnih izkušnjah

Od 15. do 16. oktobra je bilo v Svetožarevu posvetovanje o samoupravnih preobrazbi srednjega izobraževanja v Srbiji, ki se ga udeležilo več kot 300 predstavnikov te republike, in sicer: 70 iz večjih delovnih organizacij združenega dela, 150 iz srednjih šol in srednješolskih središč, univerze, akademije znanosti in umetnosti, območnih interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje in predstavniki drugih republik in pokrajin.

Na posvetovanju naj bi ugotovili stanje in dosežke v srednjem usmerjenem izobraževanju v letih 1977—1981 na podlagi pripravljenih gradiv iz analize več raziskav ter določili splošne in dolgoročne cilje nadaljnje razvoja usmerjenega (srednjega) izobraževanja v SR Srbiji.

Na posvetovanju so obravnavali družbeno-gospodarske spremembe v usmerjenem (srednjem) izobraževanju, uresničevanje izobraževanja za programe od I. do V. stopnje zahtevnosti in razpravljali o vzgojni funkciji šole.

Samoupravna organiziranost in gospodarski položaj šol

Preobrazbe vzgoje in izobraževanja si ne moremo zamišljati brez razvijanja novih gospodarskih odnosov, s katerimi moramo usmerjeno izobraževanje čim tesneje povezati z drugim družbenim delom. Na posvetovanju so ugotavljali, da poteka ta proces v Srbiji prepočasno, to pa ovira tudi samoupravni razvoj izobraževanja in uresničevanje ciljev usmerjenega izobraževanja.

Ustanovljenih je devet območnih samoupravnih interesnih

skupnosti za usmerjeno izobraževanje, vsaka občina pa ima še svojo samoupravno interesno skupnost za področje. Območne samoupravne interesne skupnosti se združujejo v skupnost usmerjenega izobraževanja SR Srbije. Taka razčlenjenost je sicer pokazala nekaj uspehov pri povezovanju interesov uporabnikov in izvajalcev, vendar pa opazajo zapiranje v območne okvire in težnje po izobraževanju v čimveč usmeritvah in programih ne glede na možnosti (kadre in opremo) posameznih šol.

Vzgojno-izobraževalne organizacije so različno organizirane, prevladuje pa mnenje, da so središča, ki združujejo več šol, prožnejša. Šole ali središča so povečini enovite delovne organizacije (brez temeljne organizacije združenega dela). Učinkovitost šole je, poleg drugih prvin, mogoče opazovati tudi z vidika števila učencev. Menijo, da so šole, v katerih je več kot 1000 učencev, prevelike, tiste, v katerih jih je manj kot 400, pa premajhne. Do 300 učencev ima 23 šol, od 301 do 500 učencev pa 24, od 501 do 800 učencev je v 61 šolah, od 801 do 1000 v 35, od 1001 do 1200 učencev ima 30 šol, od 1201 do 1500 učencev 13, več kot 1500 učencev pa 20 šol.

Izobraževanje združenem delu še zmeraj nima ustreznih vlog pomanjkljivosti se kažejo zlasti pri vključevanju organizacij združenega dela materialne proizvodnje. Načrtovanje kadrov v letnih in srednjeročnih načrtih še vedno ni tako, kot bi moralo biti. Izobraževanje iz dela se v praksi še ni uveljavilo, pa tudi ob delu se še ne izobra-

žuje toliko udeležencev, kot so pričakovali. Proizvodno delo je v večini delovnih organizacij ustrezno sprejeto težave pa povzročata razmestitev (časovna in po organizacijah združenega dela) in izpeljava vsebine.

Strokovnjaki iz združenega dela so sodelovali pri oblikovanju programov, in kar 6875 jih je pomagalo sestavljati učne načrte. Strokovnjake pa bi morali pritegniti tudi k neposrednemu vzgojno-izobraževalnemu delu.

Šole so slabo opremljene, nekatere sploh nimajo učil in učnih pripomočkov za pouk nekaterih strokovnoteoričnih vsebin in praktičnega pouka. Praktični pouk pripravijo strnjeno ob koncu šolskega leta v organizacijah združenega dela. Menijo, da bi morali znova oživiti delo v šolskih delavnicah, šole pa bi se morale bolj povezati z večjimi organizacijami združenega dela in sestavljenimi organizacijami.

Na podlagi ugotovitev iz analize izvajanja usmerjenega izobraževanja in razprave so bili nakazani ukrepi, ki jih bo treba čimbolj dosledno uresničevati:

— Zmanjšati bodo morali število vzgojno-izobraževalnih programov in poklicev in izboljšati smotno mrežo šol.

— Bolje kot doslej bo treba povezati izobraževanje in delo. Tudi šole morajo prevzeti skrb za izobraževanje delavcev v organizacijah združenega dela.

— Temeljiteje kot doslej bo treba pripravljati učence za delo. Že v prvem letniku, zlasti pa v drugem, naj se začne povezovanje z delom v organizacijah združenega dela in s stroko (osnove tehnike in proizvodnje in fakultativni pouk). Povečal naj bi se

obseg praktičnega pouka, ki bi ga imeli predvsem v šolskih delavnicah in ne v organizacijah združenega dela. Izboljšale bi se tudi možnosti za proizvodno delo in delovno prakso.

— Organizirati bo treba specializirane šole (iste ali sorodne usmeritve) v skladu s pedagoškimi normativi za vse vrste oblike izobraževanja.

V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da je treba čimprej pripraviti enotno jugoslovansko menklaturu poklicev in programskega jedra skupne vzgojno-izobraževalne osnove ter poudariti sistem srednjega usmerjenega izobraževanja.

Vzgoja je zapostavljena

Gradivo, ki so ga prispevali na podlagi analize štiriletnega izvajanja srednjega usmerjenega izobraževanja, opozarja na vzgoja v šoli še zmeraj zapostavljena. Za to je več vzrokov: npr. liko raznotera središča usmerjenega izobraževanja, dvo- ali večizmensko vzgojno-izobraževalno delo, neugodni vplivi olice, vpisna politika in merila vpisa v posamezne programe, stem usmerjenega izobraževanja onemogoča oblikovanje oddelčnih skupnosti za daljši zmanjšana delovna disciplina združenem delu in razne nepravilnosti v naši družbeni resničnosti.

Glede na ugotovljene pomanjkljivosti in z mislijo, da morajo šole in združeno delo enotno vzgajati, so udeleženci posvetovanja predlagali, da je treba vedene vzroke temeljito preučiti in pripraviti ustrezne rešitve.

JOŽE KOŽAR in
IVAN MLINAR

OBJAVE

SKUPŠČINE IN STROKOVNEGA SVETA

VSEBINA

1. Predlog programske zasnove
    - besedilo
    - preglednice
  2. Operativni načrti za izvajanje delovne prakse učencev 2. letnika
    - za program vzgojitelj predšolskih otrok in varuh
    - za program učitelj
  3. Vsebina seminarjev za mentorje
    - za mentorje v vzgojno-varstvenih organizacijah
    - za učitelje mentorje
-

Skupščina Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev je 20. oktobra 1982 na pobudo svojega strokovnega sveta obravnavala predlog programskih zasnov za srednjo, višjo in visoko stopnjo usmerjenega izobraževanja v pedagoški usmeritvi. Sklenila je, naj gre predlog v javno razpravo in naj bo gradivo objavljeno v Prosvetnem delavcu.

Skupščina je pooblastila za nosilca javne razprave strokovni svet Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev. Javna razprava bo trajala do 20. novembra 1982. Uporabnike in izvajalce prosimo, da svoje pripombe, mnenja in predloge pošljejo strokovnemu svetu, ki bo usmerjal razpravo in zbiral pripombe in predloge.

Predlog programske zasnove za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov pedagoške usmeritve

Obrazložitev

Predlog programske zasnove za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov za izobraževanje pedagoških delavcev je pripravil Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo skupaj z Zavodom SR Slovenije za šolstvo, s strokovnimi delavci izobraževalne skupnosti SR Slovenije in z odobrom podpisnikov družbenega dogovora o reformi izobraževanja pedagoških delavcev.

Strokovni svet Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev je nato imenoval sedemčlansko skupino, sestavljeno iz uporabnikov in izvajalcev v pedagoški usmeritvi, ki je predlog izpopolnila in popravila v skladu s smernicami za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov, s stališči, ki so se izoblikovala v razpravah o vzgojno-izobraževalnih programih v strokovnem svetu SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje, v strokovnem svetu Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev in v Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev, v družbenem svetu za vzgojo in izobraževanje in v svetu za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL Slovenije.

Programska zasnova vsebuje programe v pedagoški usmeritvi, po katerih se bodo izobraževali pedagoški delavci za delo v vzgojno-varstvenih organizacijah, v osnovnih šolah in v šolah s prilagojenim programom, v domovih za učence, in učitelji telesne vzgoje v srednjem usmerjenem izobraževanju. Razdeljena je v naslednja poglavja:

- I. Programi srednjega izobraževanja — SR
- II. Programi za pridobitev višje strokovne izobrazbe — VS
- III. Programi za pridobitev visoke strokovne izobrazbe in magisterija — VIS, MAG
- IV. Programi izpopolnjevanja za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe — IZP
- V. Programi zpopolnjevanja visoke strokovne izobrazbe — IZP

I. PROGRAMI SREDNJEGA IZOBRAŽEVANJA

V pedagoški usmeritvi predvidevamo na ravni srednjega izobraževanja dva vzgojno-izobraževalna programa, in sicer:

1. vzgojno-izobraževalni program za varuha predšolskih otrok;
2. vzgojno-izobraževalni program (pedagoški) s štirimi skupinami izbirnih predmetov:
  - vzgojitelj predšolskih otrok
  - razredni pouk
  - družboslovno-jezikovno področje
  - naravoslovno-matematično področje.

Predvidena je postopna ukinitev programa za pridobitev srednje strokovne izobrazbe za vzgojitelja predšolskih otrok ob uvajanju višjega izobraževanja.

Pogoji za vključitev v posamezni program se določijo z vzgojno-izobraževalnim programom v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju ter lahko zajemajo tudi posebne psihofizične sposobnosti in nadarjenost, potrebno za opravljanje poklica (preskus pevskega posluha, zdravniški pregled it.).

1.1. Program varuh predšolskih otrok

Izobraževanje po programu za varuha predšolskih otrok bo usposabljal učence in odrasle udeležence izobraževanja ob delu in iz dela (40. člen zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok — Ur. list SRS, št. 5-282-80) za opravljanje nalog, ki jih obsega poklic varuha predšolskih otrok, obenem pa bo omogočalo glede na izbrane vzgojno-izobraževalne vsebine in izpolnjene druge pogoje, ki jih določata zakon o usmerjenem izobraževanju in vzgojnoizobraževalni program, nadaljevanje izobraževanja po srednjem pedagoškem programu.

Izobraževanje za poklic varuha predšolskih otrok traja dve leti. Dela in naloge varuha predšolskih otrok so razvrščene v III. stopnjo zahtevnosti (po družbenem dogovoru o enotnih temeljih za klasifikacijo poklicev in strokovne izobrazbe Ur. list SFRJ, št. 29-508-80).

2. Vzgojno-izobraževalni program (pedagoški) bo vključeval štiri skupine izbirnih predmetov, in sicer za:

- vzgojitelja predšolskih otrok
- razredni pouk
- družboslovno-jezikovno področje
- naravoslovno-matematično področje

V vzgojno-izobraževalnem programu se navedene skupine izbirnih predmetov uvajajo v četrtem letu izobraževanja, kar pomeni, da je program prva tri leta enoten. Izobraževanje traja štiri leta.

Učenci, ki ne bodo nadaljevali izobraževanja v višjih ali visokih šolah pedagoške usmeritve, se bodo lahko vključili v delo na področju predšolske vzgoje in v delovnih organizacijah združenega dela, ter se s programi usposabljanja usposobili za opravljanje del in nalog v različnih usmeritvah.

Učenci, ki so končali pedagoški program srednjega izobraževanja, se bodo lahko vključili v izobraževanje po programih višjega ali visokega izobraževanja pedagoške smeri.

II. PROGRAMI ZA PRIDOBITEV VIŠJE STROKOVNE IZOBRAZBE

V višjem pedagoškem izobraževanju predvidevamo pet vzgojno-izobraževalnih programov (VIP):

1. VIP za vzgojitelja predšolskih otrok,
2. VIP za učitelja razrednega pouka,
3. VIP za predmetnega učitelja,
4. VIP za vzgojitelja vedenjsko in osebnostno motenih otrok in za vzgojitelja v domovih za učence

5. VIP za učitelja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

1. VIP za vzgojitelja predšolskih otrok omogoča, da se študenti usposabljajo za opravljanje nalog vzgojitelja predšolskih otrok v vzgojno-varstvenih organizacijah ali za sodelovanje pri izvajanju programa interesnih dejavnosti osnovne šole pri pripravi učencev na vzgojno-izobraževalno delo v osnovni šoli in pri različnih oblikah varstva učencev. Ta vzgojno-izobraževalni program nima izbirnih delov.

2. VIP za učitelja razrednega pouka omogoča, da se študenti usposobijo za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v okviru razredne organizacije pouka v osnovni šoli. Ta VIP nima izbirnih delov.

3. VIP za predmetnega učitelja ima 21 smeri:

- smer za učitelja glasbene vzgoje omogoča, da se študenti usposobijo za opravljanje nalog predmetnega učitelja glasbene vzgoje v osnovni šoli;
- smer za učitelja likovne vzgoje omogoča, da se študenti usposobijo za opravljanje nalog predmetnega učitelja likovne vzgoje v osnovni šoli;

— smer za učitelja telesne vzgoje omogoča, da se študenti usposobijo za opravljanje nalog predmetnega učitelja telesne vzgoje v osnovni šoli;

— za družboslovno-jezikovno področje je dvanajst smeri ali izbirnih delov: slovenski jezik in književnost, srbohrvaški jezik in makedonski jezik in književnost, ruski jezik in književnost, francoski jezik in književnost, španski jezik in književnost, angleški jezik in književnost, nemški jezik in književnost, italijanski jezik in književnost, madžarski jezik in književnost, geografija, zgodovina, družbenomaterialna vzgoja;

— za naravoslovno-matematično področje je šest smeri ali izbirnih delov: biologija, fizika, kemija, matematika, gospodinjstvo, tehnična vzgoja. Izobraževanje po VIP za predmetnega učitelja se izvaja tako, da študent izbere praviloma 2 smeri.

4. VIP za vzgojitelja vedenjsko in osebnostno motenih otrok in za vzgojitelja v domovih omogoča, da se študenti usposobijo za opravljanje nalog vzgojitelja vedenjsko in osebnostno motenih otrok in za vzgojitelja v domovih za učence.

5. VIP za učitelja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju omogoča, da se študenti usposobijo za delo predmetnega učitelja z vso mladino, še zlasti pa za delo z duševno motenimi učenci, s slušno in govorno motenimi, s slepimi in slabovidnimi in s telesno invalidnimi, ter dolgotrajno bolnimi otroki.

Zato ima VIP za učitelja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju naslednje štiri smeri, in sicer za:

- duševno motene
- slušno in govorno prizadete
- slepe in slabovidne
- telesno-invalidne in dolgotrajno bolne otroke.

Dela in naloge, za katere so usposobljeni študentje po pridobljeni višji strokovni izobrazbi, so razvrščene v VI. 1 stopnjo zahtevnosti.

Izobraževalne organizacije, ki izvajajo vzgojno-izobraževalne programe za pridobitev višje strokovne izobrazbe, omogočajo študentom tudi multidisciplinarni študij v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju tako, da študent, ki se izobražuje po programu brez izbirnih delov (vzgojitelj predšolskih otrok, učitelj razrednega pouka itd.), lahko izbere eno od smeri v drugem vzgojno-izobraževalnem programu.

Opomba: Vsi programi izobraževanja pedagoških delavcev za pridobitev višje izobrazbe morajo vsebovati skupne osnovne stroke (pedagogika, psihologija, didaktika, andragogika, specialne metodike strok, filozofija, slovenski jezik, osnove statistike), ki se določajo z vzgojno-izobraževalnimi programi.

Po pridobljeni višji strokovni izobrazbi je predvidenih šest programov izpopolnjevanja:

- za vzgojitelja predšolskih otrok
- za razrednega učitelja
- za predmetnega učitelja
- za vzgojitelja v domovih
- za učitelja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju
- za področje športne rekreacije.

Za področje telesne vzgoje so predvideni trije programi specializacije po pridobljeni višji strokovni izobrazbi:

- specializacija za področje telesne vzgoje otrok v predšolskem obdobju
- specializacija za področje telesne vzgoje razvojno motenih otrok
- specializacija za področje športnega treniranja.

III. PROGRAMI ZA PRIDOBITEV VISOKE STROKOVNE IZOBRAZBE IN MAGISTERIJA

V pedagoški usmeritvi na ravni visokega izobraževanja predvidevamo en vzgojno-izobraževalni program, in sicer za profesorja telesne vzgoje. Prav tako predvidevamo en program magisterija za magistra kineziologije, ki vključuje tudi študij za področje metodike telesne vzgoje.

Po pridobljeni visoki strokovni izobrazbi za profesorja telesne vzgoje so predvideni štirje programi specializacije:

- za področje športnega treniranja
- za področje mototerapije
- za področje telesne vzgoje na visokošolskih delovnih organizacijah
- za področje športne rekreacije.

V pedagoški usmeritvi predvidevamo programe specializacije tudi po pridobljeni visoki izobrazbi za pedagoge, vendar vrste teh specializacij še niso določene.

Programi za pridobitev visoke strokovne izobrazbe za učitelje drugih splošnoizobraževalnih in strokovnih predmetov v srednjem usmerjenem izobraževanju so uvrščeni v programske zasnove drugih posebnih izobraževalnih skupnosti (družboslovje, kultura, kemija, ... in Izobraževalna skupnost Slovenije — naravoslovno-matematična usmeritev).

Pedagoška izobraževalna skupnost predlaga minimalni obseg in vsebino pedagoško andragoških znanj, ki so obvezni del vseh programov za pridobitev visoke strokovne izobrazbe za izobraževanje učiteljev v določeni stroki.

Ta obvezni pedagoško-andragoški del znanja za poklic srednješolskega učitelja se lahko izvaja bodisi, kot izbirni del programa ali smer v okviru rednega študija, lahko pa tudi kot program izpolnjevanja po pridobljeni visoki strokovni izobrazbi.

Če se visokošolske organizacije dogovorijo, se lahko del obveznega programa izvaja za več fakultet v okviru Centra za pedagoško-andragoško usposabljanje pri Filozofski fakulteti; medtem ko je za specialno metodiko odgovorna posamezna stroka.

IV. PROGRAMI IZPOPOLNJEVANJA ZA PRIDOBITEV PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE

V okviru programov za izpopolnjevanje za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe sta dva programa:

- program za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe za inštruktorje, učitelje praktičnega pouka in laborante,
- program za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe za učitelje z višjo in visoko izobrazbo in vzgojitelje v domovih.

V okviru programov za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe se bodo usposabljali za učitelja strokovnjaki iz drugih strok ali področij dela. To je v skladu s predlogom programske zasnove, da je izobraževanje pedagoških delavcev za osnove tehnike in proizvodnje, praktičnega pouka, proizvodnega dela in delovne prakse ter za strokovno teoretične predmete in predmetnih področij organizirano po načelu, da se pedagoško-andragoška izobrazba lahko pridobiva po pridobljeni srednji, višji ali visoki strokovni izobrazbi v drugih usmeritvah.

V. PROGRAMI IZPOPOLNJEVANJA VISOKE STROKOVNE IZOBRAZBE

Programi za izpopolnjevanje visoke strokovne izobrazbe vključujejo vse tiste predmete oz. predmetna področja, pri katerih bodo po sklepu 8. seje strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje z dne 21. 1. 1981 o vrsti in stopnji izobrazbe učiteljev in sodelavcev za predmete skupne vzgojno-izobraževalne osnove lahko pridobili ustrezno izobrazbo za učitelje vsi tisti delavci z visoko izobrazbo, ki jim manjkajo le določena strokovno-teoretična ali praktična znanja, potrebna za vzgojno-izobraževalno delo v srednjem izobraževanju. Če si kandidati, ki se vključujejo v programe za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe, prej niso pridobili pedagoško andragoške izobrazbe, jo bodo lahko pridobili bodisi sočasno s programom za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe ali posebej.

Ta skupina vzgojno-izobraževalnih programov vsebuje 12 programov za različne predmete oz. predmetna področja.

Zadnji od teh programov je namenjen absolventom prvostopenjskega študija, ki bi s programom izpopolnjevanja želeli pridobiti usposobljenost za predmetnega učitelja.

NEKATERA VPRAŠANJA OB PREDLOGU PROGRAMSKE ZASNOVE ZA OBLIKOVANJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV V PEDAGOŠKI USMERITVI

Strokovni svet je na svoji 13. seji, dne 30. 9. 1982, sprejel usklajeni predlog programske zasnove in jo daje v strokovno razpravo. V njej naj bi se izoblikovala stališča do te programske zasnove, hkrati pa naj bi razprava pripomogla k reševanju nekaterih odprtih vprašanj.

Strokovni svet opozarja predvsem na naslednje:

1. V srednjem usmerjenem izobraževanju je predlagano oblikovanje novega pedagoškega programa, ki bi vključeval tudi izobraževanje za dela in naloge vzgojitelja predšolskih otrok. Ob postopnem ukinjanju programa vzgojitelj predšolskih otrok v srednjem usmerjenem izobraževanju in uvajanju programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe bi morali opredeliti rok za uvajanje novega srednjega pedagoškega programa.

2. Ob dvopredmetni zasnovanosti študija za predmetnega učitelja je ostalo nerešeno vprašanje dvopredmetnosti za učitelja telesne vzgoje.

3. Opredeliti se je treba do predloženega modela izobraževanja učiteljev za srednje usmerjeno izobraževanje. Odgovornost za izobraževanje teh učiteljev naj bi prevzele matične posebne izobraževalne skupnosti, vsaka za svojo stroko in tudi za specialne metodike strok. Pedagoška izobraževalna skupnost je odgovorna za izobraževanje profesorja telesne vzgoje in za oblikovanje obveznega pedagoško-andragoškega dela znanja, ki naj bi ga uvrstile v svoje programe vse visoke šole za izobraževanje učiteljev, bodisi kot smer v programu ali izbirni del programa, ali kot podiplomski študij.

Vprašanje izobraževanja učiteljev za splošnoizobraževalna znanja v srednjem izobraževanju zadeva zlasti filozofsko fakulteto, ki je po zdajšnjih programskih zasnovah razdeljena na tri posebne izobraževalne skupnosti (pedagoška, družboslovna in kulturna).

Nerešeno je tudi vprašanje vodoravne in navpične povezanosti programov pedagoške akademije in programov filozofske fakultete.

4. Proučiti bo treba možnost postopnega prehoda na visokošolsko izobraževanje učiteljev osnovne šole.

SKUPŠČINA PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

PROGRAMSKA ZASNOVA ZA OBLIKOVANJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV

1	2	3	4	5	6	7	8
V zaporedni številki programa	VRSTA PROGRAMSKA ZASNOVA	- NAZIV VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA	Motivacija različnih del in uslug (a) osiroma poklici (b), ki jih lahko opravljajo, kadar je končan izobraževanje po programu osiroma smeri izobraževanja	Stopnja zahtevnosti dela	Strokovni naslov (a) osiroma poklici (b), ki se navede v dokumentu o končnem izobraževanju	Povezanost programa z drugimi programi: a) PREDHODNI PROGRAM - usmeritev, zap. št., vrsta programa, naziv programa (in smeri) b) ZAVEZUJOČI PROGRAM - usmeritev, zap. št., vrsta programa, naziv programa (in smeri) c) SORODNI PROGRAM - usmeritev, zap. št., vrsta programa, naziv programa (in smeri)	OPOMBE
1	SR	I. PROGRAMI SREDNJEGA IZOBRAŽEVANJA - SR VARUH A - varuh	- varuh predšolskih otrok	III.	b) - varuh predšolskih otrok	b) 2.VIP pedagoški, SR, V.	Postopno se ukinja SR program za vzgojitelja predšolskih otrok in se uvaja program za pridobitev višje strokovne izobrazbe
2	SR	PEDAGOŠKI	- vzgojitelj predšolskih otrok	V.	V diplomni se navede program, ki ga je učencem končal	b) 3.VIP vzgojitelj predšolskih otrok, VS, VI/1 4.VIP učitelj razrednega pouka, VS, VI/1	Program obsega 4 skupine izbirnih predmetov: vzgojitelj predšolskih otrok, razredni pouk,

1) Vrsta vzgojnoizobraževalnega programa se označi:

- PRI PROGRAMU ZA PRIDOBITEV STROKOVNE IZOBRAZBE
- SKR = skrajšani program srednjega izobraževanja
- SR = program srednjega izobraževanja
- NAD = nadaljevalni program srednjega izobraževanja
- VŠ = program za pridobitev višje strokovne izobrazbe
- VIS = program za pridobitev visoke strokovne izobrazbe
- VŠ-VIS = program za pridobitev višje osiroma visoke strokovne izobrazbe
- MAG = program za pridobitev magistrskega

1	2	3	4	5	6	7	8
						5. VIP predmetni učitelj (vse smeri) VI/1 6. VIP za vzgojitelja v domovih, VI/1	družboslovno-jezikovno področje, naravoslovno-matematično področje
3	VŠ	II. PROGRAMI ZA PRIDOBITEV VZGOJITELJ PREDŠOLSKIH OTROK A - vzgojitelj predšolskih otrok	VIŠJE STROKOVNE IZOBRAZBE - vzgojitelj predšolskih otrok	VL/1	a) vzgojitelj predšolskih otrok	2. VIP pedagoški, SR, V. VIP pedagoška v družboslovni usmeritvi, VI/1 8. VIP, IZP	
4	VŠ	UČITELJ RAZREDNEGA POUKA A - učitelj razrednega pouka	razredni učitelj	VL/1	a) razredni učitelj	2. VIP učitelj, SR, V. VIP pedagoška v družboslovni usmeritvi, VI/1 9. VIP, IZP	
5	VŠ	PREDMETNI UČITELJ A - glasbena vzgoja B - likovna vzgoja C - telesna vzgoja Č - slovenski jezik in književnost D - srbohrvatski in makedonski jezik s književnostjo E - ruski jezik in književnost F - francoski jezik in književnost G - španski jezik in književnost H - angleški jezik in književnost	- predmetni učitelj glasbene vzgoje in ... - predmetni učitelj likovne vzgoje in ... - predmetni učitelj telesne vzgoje in ... - predmetni učitelj slovenskega jezika in ... - predmetni učitelj srbohrvatskega in makedonskega jezika - predmetni učitelj ruskega jezika in ... - predmetni učitelj francoskega jezika in ... - predmetni učitelj španskega jezika in ... - predmetni učitelj angleškega jezika in ...	VL/1 VL/1 VL/1 VL/1 VL/1 VL/1 VL/1 VL/1 VL/1 VL/1	a) predmetni učitelj glasbene vzgoje in ... a) predmetni učitelj likovne vzgoje in ... a) predmetni učitelj telesne vzgoje in ... a) predmetni učitelj slovenskega jezika in ... a) predmetni učitelj srbohrvatskega in makedonskega jezika a) predmetni učitelj ruskega jezika in ... a) predmetni učitelj francoskega jezika in ... a) predmetni učitelj španskega jezika in ... a) predmetni učitelj angleškega jezika in ...	a) 2. VIP učitelj, SR, V. VIP glas, pedagoška, VI/1 VIS, VII/1, VIP muzeologija, VI/1 b) VIP likovna umetnost in likovna vzgoja, VI/1 c) 17. VIP telesna vzgoja, VI/1 10. VIP, IZP, 13. VIP IZP 14. VIP, IZS 15. VIP, IZS 16. VIP, IZS b) VIP slov. jezik in književnost, VI/1 c) VIP srbohr. in makedon. jezik in književnost, VI/1 d) VIP ruski jezik in književnost, VI/1 e) VIP francoski jezik in književnost, VI/1 f) VIP španski jezik in književnost, VI/1 g) VIP angleški jezik in književnost, VI/1	V okviru VIP predmetni pouk mora študent izbrati 2 smeri z najpogostejše vezave k zborovodstvu k zgodovina dvoipredmetnost je še odprto vprašanje srbohrvatski jezik, nemški jezik, angleški jezik, knjižničarstvo, družb.-moralna vzgoja slovenski jezik xi smeri se izvajajo glede na potrebe po kadrih z slovenski jezik, nemški jezik, knjižničarstvo

1	2	3	4	5	6	7	8
		I- italijanski jezik in književnost	- predmetni učitelj italijanskega jezika in ...	VI./I	a) pred. učitelj italijanskega jezika in ...	b) VIP, italijanski jezik in književnost, VIS, VII./I	
		J- madžarski jezik in književnost	- predmetni učitelj madžarskega jezika in ...	VI./I	a) pred. učitelj madžarskega jezika in ...	VIP, madžarski jezik in književnost, VIS, VII./I	
		K- nemški jezik in književnost	- predmetni učitelj nemškega jezika in ...	VI./I	a) pred. učitelj nemškega jezika in ...	VIP, nemški jezik in književnost, VIS, VII./I	z slovenski jezik, angleški jezik, knjižničarstvo
		L- geografija	- predmetni učitelj geografije in ...	VI./I	a) pred. učitelj geografije in ...	VIP, geografija, VIS, VII./I	z zgodovina
		M- zgodovina	- predmetni učitelj zgodovine in ...	VI./I	a) pred. učitelj zgodovine in ...	VIP, zgodovina, VIS, VII./I	z geografija, likovna vzgoja
		N- družbeno-moralna vzgoja	- predmetni učitelj družbeno-moralne vzgoje in ...	VI./I	a) pred. učitelj družbeno-moralne vzgoje in ...	VIP, samoupravljanje s temelji marksizma, VIS, VII./I	z slovenski jezik, zgodovina
		O- biologija	- predmetni učitelj biologije in ...	VI./I	a) pred. učitelj biologije in ...	VIP, biologija, VIS, VII./I	z kemija, gospodinjstvo
		P- fizika	- predmetni učitelj fizike in ...	VI./I	a) pred. učitelj fizike in ...	VIP fizika, VIS, VII./I	z matematika, tehnična vzgoja
		R- kemija	- predmetni učitelj kemije in ...	VI./I	a) pred. učitelj kemije in ...	VIP kemija, VIS, VII./I	z biologija, gospodinjstvo
		S- matematika	- predmetni učitelj matematike in ...	VI./I	a) pred. učitelj matematike in ...	VIP matematika, VIS, VII./I	z fizika
		Š- gospodinjstvo	- predmetni učitelj gospodinjstva in ...	VI./I	a) pred. učitelj gospodinjstva in ...	-	z kemija, biologija
		T- tehnična vzgoja	- predmetni učitelj tehnične vzgoje in ...	VI./I	a) pred. učitelj tehnične vzgoje in ...	-	Opomba: iz VS programa predmetni učitelj bo možno nadaljevanje izobraževanja v ustreznih VIS programih pod pogoji, ki jih bodo ti programi določali.
6	VŠ	VZGOJITELJ V DOMOVIN A - vzgojitelj v domovih in vzgojitelj vedenjsko motenih otrok	- vzgojitelj	VI./I	a) vzgojitelj	a) 2. VIP pedagoški, SR, V. ... b) VIP pedagogika v družboslovni usmeritvi, VIS, VII./I 11. VIP, IZP	
7	VŠ	VIP ZA UČITELJA OTROK Z MOTNOSTMI V TELESNEM IN DUŠEVNEM RAZVOJU A - učitelj duševno motenih B - učitelj slušno in govorno motenih	- učitelj za duševno motene - učitelj za slušno in govorno motene	VI/2	a) učitelj za duševno motene a) učitelj za slušno in govorno motene	a) 2. VIP pedagoški, SR, V. 12. VIP, IZP	

Opomba: Ko se bodo analizirale potrebe po visokošolskem izobraževanju učiteljev osnovne šole, se bodo ustrezno korigirali programi v programski zasnovi.

1	2	3	4	5	6	7	8
		C - učitelj slepih in slabovidnih Č - učitelj telesno invalidne in dolgotrajno bolne	- učitelj za slepe in slabovidne - učitelj za telesno invalidne in dolgotrajno bolne	VL/2 VL/2	a) učitelj za slepe in slabovidne a) učitelj za telesno invalidne in dolgotrajno bolne		
8	IZP	VIP ZA IZPOPOLNJEVANJE VZGOJITELJA PODROČJE OTROK	- vzgojitelj predšolskih otrok	VL/1	a) 3.VIP vzgojitelj predšolskih otrok, VS, VI/1		
9	IZP	VIP ZA IZPOPOLNJEVANJE RAZREDNEGA UČITELJA	- razredni učitelj	VL/1	a) 4.VIP učitelj razrednega pouka, VS, VI/1		
10	IZP	VIP ZA IZPOPOLNJEVANJE PREDMETNEGA UČITELJA	- predmetni učitelj	VL/1	a) 5.VIP predmetni učitelj, VS, VI/1		
11	IZP	VIP ZA IZPOPOLNJEVANJE VZGOJITELJA	- vzgojitelj	VL/1	a) 6.VIP vzgojitelj, VS, VI/1		
12	IZP	VIP ZA IZPOPOLNJEVANJE UČITELJA OTROK Z MOTNJAMI V TELESNI IN DUŠEVNI RAZVOJU	- učitelj otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju	VL/1	a) 7.VIP za učitelja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju		
13	IZP	VIP ZA IZPOPOLNJEVANJE NA PODROČJU ŠPORTNE REKREACIJE	- učitelj (plavanja, smučanja, plesa, tenisa, jadrarja na deski) - inštruktor (planinske vzgoje, potapljanja)	VL/1	a) 5.VIP predmetni učitelj, VS, VI/1		10.VIP IZP obsega tudi druge športne panoge, če se kaže potreba po profilu profesionalnega učitelja
14	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE TELESNE VZGOJE OTROK V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	- specialist za telesno vzgojo otrok v predšolskem obdobju	VL/2	- specialist za telesno vzgojo otrok v predšolskem obdobju 3.VIP vzgojitelj predšolskih otrok, VS, VI/1		
15	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE TELESNE VZGOJE RAZVOJNO MOTENIH OTROK	- specialist za telesno vzgojo razvojno motenih otrok	VL/2	a) 5.VIP predmetni učitelj, VS, VI/1		
16	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE ŠPORTNEGA TRENIIRANJA	- športni trener - specialist I. stopnje	VL/2	a) 5.VIP predmetni učitelj, VS, VI/1 športni trener-spe-a) specialist (z navedeno športno panogo)		Specializacija obsega vse športne panoge, za katere se v določenem času kaže potreba v SRS

1	2	3	4	5	6	7	8
		III. PROGRAMI ZA PRIDOBITEV VISOKE STROKOVNE IZOBRAZBE		III	MAGISTERIJA		
17	VIS	TELESNA VZGOJA A - telesna vzgoja	- profesor telesne vzgoje	VII/1	a) profesor telesne vzgoje b) 18. VIP predmetni učitelj (smer telesna vzgoja). VS, VI/1 19. VIP, IZS 20. VIP, IZS 21. VIP, IZS 22. VIP, IZS	5. VIP predmetni učitelj (smer telesna vzgoja). VS, VI/1 18. VIP MAG kineziologije, VII/2 19. VIP, IZS 20. VIP, IZS 21. VIP, IZS 22. VIP, IZS	Mapredovanje iz I. na II. stopnjo študija do- ločajo pogojni ispiti
18	MAG	MAGISTER KINEZILOGIJE	magister kineziologije	VII/2	5. magister kineziologije	a) 17. VIP telesna vzgoja, VIS, VII/1	VIP vključuje tudi štu- dij metodike telesne vzgoje
19	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE ŠPORTNEGA TRENINGA	- športni trener-specialist	VII/2	- športni trener-specialist	a) 17. VIP telesna vzgoja, VIS, VII/1	Specializacija obsega vse športne panoge, za katere se pokažejo po- trebe
20	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE MOTOTERAPIJA	- specialist za mototera- pijo	VII/2	specialist za mototerapijo	a) 17. VIP telesna vzgoja, VIS, VII/1	
21	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE TELESNE VZGOJE NA VISOKO- SOLSKIH DELOVNIH ORGANI- ZACIJAH	- specialist za telesno vzgojo na VDO	VII/2	- specialist za te- lesno vzgojo na visokošolskih de- lovnih organiza- cijah	a) 17. VIP telesna vzgoja, VIS, VII/1	
22	IZS	SPECIALIZACIJA ZA PODROČJE ŠPORTNE REKREACIJE	- specialist za športno rekreacijo	VII/2	- specialist za športno rekrea- cijo	a) 17. VIP telesna vzgoja, VIS, VII/1	
23	IZS	VIP ZA PEDAGOGA - SPECIALISTA	- pedagog specialist	VII/2	- pedagog special.	a) VIP pedagogika, VIS, VII/1	
24	IZP	VIP ZA PRIDOBITEV PEDAGOŠ- KO-ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE ZA INŠTRUKTORJE, UČITELJE PRAK- TIČNEGA POUKA IN LABORANTE	- inštruktor - učitelj praktičnega pouka - laborant	V. VI/1 V.		a) končan program, SP, V., drugi usmeritev	V program se lahko vključi kdor si je pri- dobil ustrezno stopnjo in smer strokovne iso- brabe za laboranta, in- štruktorja ali učitelja praktičnega pouka in nima pedagoško-andrago- ške izobrazbe.

1	2	3	4	5	6	7	8
25	IZP	VIP ZA PRIDOBITEV PEDAGOŠKOG-ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE ZA UČITELJE Z VISJO IN VISOKO IZOBRAZBO IN VZGOJITELJE V DOMOVNIH UČENCEV	- predmetni učitelj - profesor - učitelj v domovih sa učence	VI/1 ali VII/1	- ustrezni strokovni naslov v pedagoški usmeritvi	a) končan program VŠ ali VIS drugih usmeritev	V program se lahko vključi kdor si je pridobil ustresno stopnjo in smer strokovne izobrazbe za vzgojitelja v domovih sa učence ali želi opravljati delo učitelja in nima pedagoško-andragoške izobrazbe.
V. PROGRAMI IZPOPOLNJEVANJA VISOKE STROKOVNE IZOBRAZBE							
26	IZP	Slovenski jezik s književnostjo	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz prisojitelne književnosti in literarne teorije	Programi po delih us-treznih programov sa pridobitev izobrazbe po 2. odst. 57 čl. ZUI. Kandidati so dolžni pridobiti istočasno ali ločeno še pedagoško-andragoško izobrazbo po vzgojnoizobraževalnem programu pedagoške usmeritve.
27	IZP	Umetnostna vzgoja	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz arhitekture, slovenskega jezika in književnosti in likovne teorije	
28	IZP	Biologija	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz gospodarstva, agronomije, farmacije, medicine ali veterine	
29	IZP	Fizika	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz katerikoli smeri matematike ali kemije, iz elektrotehnike, strojništva, gradbeništva ali geodesije	
30	IZP	Kemija	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz farmacije, metalurgije, rudarstva in živilske tehnologije	
31	IZP	Matematika	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo katerikoli smeri fizike, is kemijske ali kemijsko izobraževalne smeri kemije, is računalništva in informatike, is elektrotehnike, strojništva, geologije,	

1	2	3	4	5	6	7
						rudarstva, metalurgije, gradbeništva ali geodetsije.
32	IZP	Samoupravljanje s temelji marksizma	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz filozofije, zgodovine, geografije, novinarstva, ekonomije, prava in iz pedagogike
33	IZP	Obramba in zaščita	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo katerikoli smeri in s končano šolo za rezervne oficirje
34	IZP	Zdravstvena vzgoja	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz biologije, telesne vzgoje ali iz psihologije
35	IZP	Računalništvo	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo iz matematike, fizike, iz elektrotehnike, in iz drugih smeri, če se ukvarjajo s računalništvom in s programiranjem
36	IZP	Osnove tehnike in proizvodnje	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo smeri, ki jo s programom določi vsaka posebna izobraževalna skupnost za svoje usmeritve
37	IZP	Strokovnoteoretični predmeti	- profesor	VII/1	- profesor	Kandidati s visoko izobrazbo smeri, ki jo s programom določi vsaka posebna izobraževalna skupnost za svoje usmeritve
38	IZP	- izpopolnjevanje absolventov I. stopenjskega študija	- predmetni učitelj	VI./1	- predmetni učitelj	Program za kandidate I. stopenjskega študija, ki želijo zaključiti študij za predmetnega učitelja

Skupščina PIS za pedagoško usmeritev je ob pripravah za delovno prakso — sprejela 20. 10. 1982 operativna načrta za izvajanje delovne prakse za učence 2. letnika za pedagoško usmeritev (usposabljanje mentorjev):

— za mentorje v vzgojno-varstvenih organizacijah — vzgojitelje in varuhe

— za učitelje mentorje v osnovnih šolah

Programi za usposabljanje vseh mentorjev se bodo izvajali na srednjih šolah pedagoških usmeritev.

Operativni načrt za izvajanje delovne prakse učencev 2. letnika vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelj predšolskih otrok, smer varuh in smer vzgojitelj

Delovna praksa učencev je sestavni del vzgojno-izobraževalnega programa vzgojitelj predšolskih otrok. Opravljajo jo učenci vseh letnikov, od 2. letnika v vzgojno-varstvenih organizacijah.

Namen delovne prakse za učence 2. letnika je:

— da bi se v praksi seznanili z delovnim področjem, za katero se izobražujejo;

— da bi v vzgojno-varstvenih organizacijah delali, se postopoma usposabljali za delo in si oblikovali odnos do vzgojno-varstvenega dela;

— da bi ugotovili, ali je njihova poklicna odločitev pravilna ali ne.

Vzgojiteljske šole pripravijo v sodelovanju z vzgojno-varstvenimi organizacijami in v skladu s pedagoškimi, psihološkimi in andragošskimi spoznanji okvirni program delovne prakse učencev.

V njem predvidijo, v katerih sestavinah delovne prakse bodo učenci delo samo opazovali, kdaj bodo pomagali pri posameznih delih in nalogah in kdaj bodo izvajali posamezna dela in naloge pod vodstvom vzgojitelja, zadolženega za izvajanje delovne prakse z učenci.

Vzgojno-varstvena organizacija opredeli delovno prakso učencev z delovnim načrtom. V njem predvidi:

— število učencev na delovni praksi;

— oddelke, v katerih bodo učenci delali;

— delavce, odgovorne za izvajanje delovne prakse učencev in

— časovni razpored delovne prakse.

Delavci, odgovorni za izvajanje delovne prakse

Ravnatelj

Ravnatelj mora poskrbeti, da je delovna praksa učencev opredeljena v delovnem načrtu vzgojno-varstvene organizacije in da se izvaja v skladu z učnim načrtom.

Vzgojitelj, določen za izvajanje delovne prakse z učenci:

— pripravi podrobnejši program učenčeve delovne prakse;

— vsak dan sodeluje z učencem, mu ob izvajanju del in nalog pojasnjuje, daje navodila in svetuje ter opazuje in spremlja njegovo delo;

— uvaja učenca v sodelovanje s starši ob sprejemih in oddajanju otrok;

— se vsak dan pogovori z učencem o opravljenem delu;

— skrbi, da učenec sproti vodi dnevnik o opravljeni delovni praksi in mu po potrebi svetuje in pomaga.

Ker opravlja učenec delovno prakso v dveh oddelkih, ima tudi dva mentorja. Trajanje in razpored delovne prakse.

Delovna praksa učencev traja deset dni: en dan je namenjen uvajanju učencev v vzgojno-varstveno organizacijo, devet dni pa delu v oddelkih. Učenec dela štiri dni v oddelkih za otroke, do vključno tretjega leta starosti, pet dni pa v oddelkih za otroke, stare od četrtega leta do vključitve v pripravo na šolo.

Učenec opravlja delovno prakso praviloma v drugem polletju, najkasneje do konca maja.

Izvajanje vsebine delovne prakse

Ravnatelj ali vodja enote sprejme učenca na delovno prakso.

Prvi dan je namenjen uvajanju učenca v vzgojno-varstveno organizacijo in z delom v njej. Ob tem seznanijo učence:

— s predvidenim programom delovne prakse, z vzgojiteljem in oddelkom, v katerem bo opravljal delovno prakso ter s pravicami in dolžnostmi učenca na delovni praksi;

— z vzgojno-varstveno organizacijo, njenimi nalogami in programom, organiziranostjo, prostori, delavci itd.;

— s pravili o medsebojnih odnosih med delavci vzgojno-varstvene organizacije, o odnosih do otrok, staršev in drugih občanov;

— z osnovnimi značilnostmi predšolskih otrok, ki jih morajo poznati vzgojitelji in jih upoštevati in z osnovnimi značilnostmi družbeno organizirane predšolske vzgoje (npr. dom — vzgojno-varstvena organizacija, programska zasnovanost predšolske vzgoje, idejna zasnovanost predšolske vzgoje itd.);

— z varnostnimi ukrepi za varovanje zdravja in življenja otrok v vseh sestavinah dnevnega reda, v prostorih in na prostem in ob naravnih nesrečah.

Naslednje štiri dni dela učenec v enem izmed oddelkov za otroke do vključno tretjega leta starosti. Učenec opazuje, pomaga in sodeluje z vzgojiteljem pri izvajanju vseh sestav in dnevnega reda: pri sprejemu in oddajanju otrok, vzgojnem zaposlovanju otrok med sprejemom in oddajanjem otrok, pri zaposlitvah po želji otrok, pri usmerjenih zaposlitvah, pri prehranjevanju, negi in počitku otrok. Učenec sodeluje trikrat pri sprejemu otrok in dvakrat pri oddajanju otrok.

Naslednjih pet dni dela učenec v oddelku za otroke od četrtega leta pa vse do priprave na šolo. Vsebinska in način izvajanja delovne prakse je enak kot v prejšnjem oddelku.

Tedaj, ko je na delovni praksi, sodeluje učenec tudi v drugih dejavnostih vzgojno-varstvene organizacije, npr.: udeležbi se roditeljskega sestanka (če je ta na programu), sestanka vzgojiteljskega zbora, strokovnega aktivna, sveta staršev, sveta vzgojno-varstvene organizacije ali delovne skupnosti).

V učenčevi delovni obveznosti je tudi vodenje dnevnika o opravljeni delovni praksi. Le-ta vsebuje:

1. Poročilo o tem, kaj je učenec delal pri posameznih sestavinah dnevnega reda (opazoval, pomagal...).

2. Kratek opis ene sestavine dnevnega reda:

— prvi dan: sprejem ali oddajanje otrok in vzgojno zaposlovanje otrok;

— drugi dan: prehranjevanje in nega otrok;

— tretji dan: bivanje otrok na prostem;

— četrti dan: zaposlitve po želji otrok;

— peti dan: usmerjena(i) zaposlitve(tvi).

Po končani delovni praksi napiše vzgojitelj mentorja kratko poročilo o učenčevi delovni praksi. Vzgojno-varstvena organizacija ga pošlje vzgojiteljski šoli.

Operativni načrt za izvajanje delovne prakse učencev 2. letnika vzgojno-izobraževalnega programa učitelj

Delovna praksa je sestavni del vzgojno-izobraževalnega programa učitelj v srednjem usmerjenem izobraževanju. Opravljajo jo učenci od 2. letnika, dalje. Namen delovne prakse za učence 2. letnika je:

— da bi se v praksi seznanili z delovnim področjem, za katero se izobražujejo in se pri tem učili opazovati, razmišljati, govoriti o delu, delovati in sodelovati;

— da bi se postopoma usposabljali za delo in si oblikovali odnos do vzgojno-izobraževalnega dela;

— da bi prispevala k utrjevanju poklicne odločitve;

— da bi spodbujala nadaljnje izobraževanje za pedagoški poklic in pripomogla k poglobljanju in razumevanju pedagoškega izobraževanja.

II. Delovna praksa vse šolsko leto

2. dan: PIONIRSKI DAN

Učenci dobijo različne naloge na svojih domačih šolah (pomoč pri organizaciji, pri pripravi programa). Hkrati spoznajo tudi svojo domačo šolo in organiziranost različnih interesnih dejavnosti.

Izvedba: osnovne šole pripravijo naloge, ki naj bi jih opravili posamezni učenci na pionirski dan. Vsi učenci odidejo na matične šole in že prejšnji dan, dobijo naloge.

Čas: 29. september.

3. dan: EKSKURZIJA

Učenci po navodilih učiteljev osnovne šole pripravijo opis poti (geografsko, zgodovinsko, kulturni spored ob različnih spomenikih, pomagajo učiteljem pri nadzoru učencev.

Izvedba: osnovna šola porazdeli učence posameznim učiteljem — lahko tudi več učencev v en oddelek.

Opomba: Če je ekskurzija celodnevna in če se je zanjo treba več pripravljati, se štejeta učencem dva dneva!

4. dan: ŠPORTNI DAN — pohod ali igre, planinci, taborniki

Učenci pomagajo pri organizaciji, sprejemajo različne naloge (nadzor na kritičnih točkah, preverjanje opravljenih nalog, pisanje zapisnikov, sojenje, spremljanje učencev na pohodu...)

(Lahko se opravi v dveh ali več delih!)

Nekaj učencev lahko spremlja planince, se udeleži taborniškega orientacijskega pohoda — vendar le tedaj, če se zanje pripravi program dela in ne le kot udeleženci.

Čas: jesenski športni dan, ali planinski pohod (v soboto) — taborniki, (tudi v soboto v jeseni).

5. dan: NOVOLETNO PRAZNOVANJE

Izdelava dekoracije (pomoč), sodelovanje pri pripravi in izvedbi (po možnosti naj bi bil učenec aktivno vključen v izvajanje).

Izvedba: Učenci se vključijo v priprave na novoletno praznovanje v domači šoli.

Čas: 30. december — na ta dan so učenci v šoli le nekaj ur (3—4) preostali čas pa porabijo individualno že pred samim praznovanjem za potrebne priprave.

6. dan: KNJIŽNICA, BRALNA ZNAČKA, ŠOLSKO GLASILO, LITERARNI ALI NOVINARSKI KROŽEK, različne dejavnosti v podaljšanem bivanju ali celodnevni osnovni šoli

Učenci spoznajo knjižničarjevo delo, si ogledajo knjižnico za učence in učitelje, pomagajo urejati knjige (lepljenje, zavijanje).

Izvedba: Če je le mogoče, naj odidejo učenci na domače šole; če lahko poteka tekmovanje za bralno značko, naj se ga udeležijo, če tega ni pa naj aktivno sodelujejo v literarnem ali novinarskem krožku, udeležijo naj se sestanka uredniškega odbora šolskega glasila, sodelujejo pri razmnoževanju glasila.

Čas: po delovnem programu šole.

Uskladitev datuma!

Vsi učenci odidejo na matične šole isti dan (dogovor o datumu!) Šole pripravijo primerne dejavnosti.

7. dan: KULTURNI PRAZNIK

Sodelujejo v programu, pri pripravi dekoracije (podobno kot za novo leto!)

Čas: 8. februar.

8. dan: PROMETNA VZGOJA

— sodelovanje pri učenju cestno-prometnih predpisov
— spremljanje učencev pri vožnji po mestu, nadzor, zapisnikarji na kontrolnih točkah.

Izvedba: Učenci že pred praktičnim delom sodelujejo v prometnem krožku, pomagajo mentorju (3 x 2 uri), 2 uri ali več pa sodelujejo pri praktičnem preverjanju (vožnji).

Čas: po delovnem programu osnovne šole.

9. dan: OBRAMBNI DAN

Učenci sodelujejo pri pripravah na obrambni dan, na obrambnem dnevu delujejo kot inštruktorji, nadzirajo uspešnost posameznih učencev, sodelujejo na sklepnih prireditvi, pri izdaji glasila itd.

Izvedba: Če so obrambni dnevi na soboto, lahko sodelujejo učenci na domačih šolah.

Čas: po delovnem načrtu osnovne šole.

Učenci naj 10 do 15 ur sodelujejo v prostovoljnih dejavnostih po programu šole in po njenem delovnem načrtu. Pri tej vključitvi v prostovoljne dejavnosti je treba upoštevati tudi interese učencev.

Če osnovna šola načrtuje delovno akcijo v soboto, se učenci vključijo vanjo in se tako razbremenijo ene izmed drugih dejavnosti. Če se učenci vključijo v delovno ali pionirsko brigado, šolo v naravi, letovanje, zimovanje ali v druge organizirane akcije, so delno ali v celoti razbremenjeni drugih dejavnosti, predvidenih za delovno prakso.

Pojasnila:

Ker učenci 2. letnika še nimajo nobenega pedagoškega in psihološkega znanja, jim dá pedagoška šola, preden nastopijo delovno prakso, temeljne informacije o delu osnovne šole (ali društva, organizacije, brigade ipd.) in jih seznaniti z osnovnimi pedagoškimi pojmi.

Delovno prakso opravljajo učenci strnjeno ali po posameznih dnevih (nalogah) vse šolsko leto. Lahko pa jo opravljajo tudi kombinirano z obema predloženima različicama. Srednja šola se odloči za takšno izvedbo delovne prakse, ki ji glede na možnosti za delo in organizacijo najbolj ustreza. Vključitev učenca v vsako od teh oblik se šteje za izpolnitev obveznosti delovne prakse v 2. letniku.

Praviloma se delovna praksa opravlja tedaj, ko je pouk. Če učenec ne opravi delovne prakse tedaj, ko je pouk, ker jo bo opravil med počitnicami (npr: letovanje, taborjenje, delovna brigada ipd.), je oproščen pouka tedaj, ko je določen za delovno prakso.

Učenec mora opravljati naloge po izvedbenem načrtu, ki ga pripravi šola v sodelovanju z mentorjem in dela ves čas po mentorjevih navodilih. Srednja šola mora zagotoviti spremljanje učencev na delovni praksi. Uvesti mora ustrezen razvid, posebno če se odloči, da bodo opravljali učenci delovno prakso deljeno.

Pri izvedbi delovne prakse skozi vse šolsko leto je treba prej uskladiti roke za izvedbo posameznih nalog tako, da ne bo moteno vzgojno-izobraževalno delo pedagoških šol. Mentor ali izvajalec delovne prakse predlaga oceno uspešnosti na delovni praksi in jo v pisni obliki posreduje pedagoški šoli.

Učenec vodi dnevnik o delovni praksi.

VSEBINA SEMINARJEV ZA RAVNATELJE VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE IN MENTORJE

1. Uvod — namen seminarja

2. Delovna praksa učencev vzgojiteljske šole, sestavni del vzgojno-izobraževalnega programa:

- mesto in vloga delovne prakse
- vsebina delovne prakse

3. Organizacija delovne prakse

- vloga vzgojiteljske šole
- vloga vzgojno-varstvene organizacije:
  - pedagoškega vodje
  - vzgojitelja mentorja

4. Opredelitev in razčlenitev učenčevih opravil:

- opazovanje
- pomoč
- sodelovanje
- poročanje o opravljeni delovni praksi

5. Razna organizacijska in druga vprašanja

SKUPŠČINA PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

VSEBINA SEMINARJEV ZA UČITELJE MENTORJE

1. Uvod — namen seminarja

2. Delovna praksa učencev, sestavni del vzgojno-izobraževalnega programa učitelj:

- mesto in vloga delovne prakse
- vsebina delovne prakse.

3. Organizacija delovne prakse

- vloga pedagoške srednje šole
- vloga osnovne šole:
  - ravnatelja, pomočnika ravnatelja
  - šolskih svetovalnih delavcev
  - učitelja mentorja.

4. Opredelitev in razčlenitev posameznih delovnih nalog

5. Razna organizacijska in druga vprašanja

SKUPŠČINA PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

Kako bi želel praznovati dan republike: v šoli, doma, v domačem kraju

29. november je po svojem zgodovinskem pomenu gotovo največji praznik vseh jugoslovanskih narodov. Pa vendar ne v otrocih ne v odraslih ljudeh ne zaznava tistega prazničnega razpoloženja, ki je značilno za druge pomembne dneve in praznike, pr. za novo leto, prvi maj, rojstne dneve...

Vedno bolj je očitno, da v vseh letih nismo storili dovolj, da bi praznik vsebinsko in čustveno obogatili. Proslave so iz leta v leto manjše, enolične, že zastarele; dan praznika porabimo za nape, oba praznična dneva pa prekrat, le za kaka nujna dela v šoli ali okoli nje.

Množična občila, posebno televizija, ki ima največji odmev, se ne potrudijo dovolj.

Vse to so zamujene prilike za poglobljanje domovinske ljubezni, pripadnosti skupnosti, poseba zaradi trdega boja in težko dobojevanje zmage.

Lani je v dneh pred praznikom osnovnošolci iz solkanske osnovne šole odgovorili na vprašanje, ki je zapisano v naslovu. V njihovih odgovorih je čutili praznik v doživljanju praznika republike, pa tudi željo, da bi bilo drugače.

Razmišljamo o tem v dneh pred praznikom tudi odrasli - komunisti in učitelji.

● Kako bi želel praznovati 29. november v šoli?

— V šoli smo doslej namenjali temu dnevu samo zadnjo šolsko uro. Velikokrat je to zadnji dan v tednu. Od celega tedna utrujeni in naga naveličani samo čakamo, da bo tudi proslava čimprej minila in bomo šli domov. Ne, nič ni praznično in nič slovesno.

— Lepo bi bilo, da bi bila šola prazna že nekaj dni prej, kot pr. za novo leto. Na šolskih hodnikih bi razobesili razne napi-

se, slike, zastave; šolski radio bi oddajal partizanske pesmi. Pričakovanje praznika mi pomeni več kot praznik sam.

— Rada bi začutila, da je to tako velik praznik, da v šolo ne smem v zguljenih kavbojках, ampak prazne oblečena. Ta dan bi morali kakorkoli že sodelovati vsi učenci.

— Mislim, da moraš nekaj pričakovati, če hočeš biti praznično razpoložen. Morda bi bila to nagrada za spis, posvečen dnevu republike; sklep medoddelnega tekmovanja v poznavanju zgodovine ali kaj podobnega.

— Zame bi bilo praznovanje lepo, če bi šli ta dan na izlet v kak zgodovinsko pomemben kraj, kjer bi si ogledali spomenik ali muzej.

— Na šolo bi morali povabiti kakega udeleženca NOB, književnika, pesnika ali slikarja (Jakac, Šubic, Mihelič), da bi nam povedali, kaj jih je navdihovalo, da so lahko ustvarjali v tako težkih razmerah.

— Lahko bi povabili iz druge šole gledališko, recitatorsko ali pevsko skupino.

— Na ta dan bi se pobratili s kakšno šolo iz druge republike in bi se izmenoma obiskovali.

— Zadovoljen bi bil, če bi dan pred praznikom gledal dober vojni film.

— Obiskali bi vojaške v obmejni karavli. Razkazali bi nam orožje in povedali, kako se služi vojaški rok.

— V šoli bi morala biti več dni pred praznikom vsa učna snov posvečena rasti naše države. Zadnji dan pa ne bi smeli spraševati in pisati testov.

— Razredne proslave bi morale biti drugačne: sedeli bi v polkrogu na tleh, poslušali revolucionarno glasbo ter brali pesmi in

citete, ki govorijo o domovini; lahko bi tudi samostojno pripovedovali, kako čutimo domovino; ob poslušanju glasbe bi napisali na listek, kaj nam pomeni domovina.

— Razredne skupnosti bi tekmovale, katera bo bolj domiselno in zanimivo uredila oglasno desko v razredu.

— V počastitev praznika bi lahko opravili prostovoljno delovno akcijo.

— Vse odmore in pred poukom naj šolski radio oddaja revolucionarno glasbo.

— Vsaj enkrat bi namesto resnih gostov in pesmi pripravili partizanske šale in skeče.

● Kako pa naj bi bilo doma?

— Doslej doma ni bilo prazničnega občutja, še zastavo smo pozabili razobesiti. Letos bom po kasnetniku predvajal borbene pesmi, mama pa je obljubila, da bo spekla potico.

— K prijemu ozračju bi lahko več pripomogla tudi televi-

zija. O novoletnem programu, ki traja vso noč, govorijo že ves mesec prej. Za dan republike naj bi bil program nov in zanimiv za vse vrste ljudi; zvrstijo naj se proslave, borbene pesmi, partizanski filmi, bitke, humoristične oddaje, pogovori z borci, Trefaltova Srečanja, TV križanka, razni kvizi in tekmovanja in to vse na temo ustvarjanja nove Jugoslavije.

— Za dan republike bi nas otroke lahko doma razveselili s primernim darilcem — knjiga iz NOB, plošča borbenih pesmi, kolekcije zgodovinskih značk itd.

— Sedeli bi pri peči in stari oče bi pripovedoval, kaj vse je doživel v partizanih.

— Dan republike bi morali doma praznovati, ne pa pripravljati drva, pleskati, pospravljati.

— Zbrati bi se morali pri kakem sorodniku, ki je bil borec. Čestili bi mu, ga obdarili, potem pa bi dobro jedli in pili in peli partizanske pesmi.

Spomnimo se padlih (Foto: F. Modic)

Nov rod učiteljev razrednega pouka

Letos študira samo na ljubljanskem oddelku za razredni pouk na pedagoški akademiji v prvem letniku 122 študentov (lani jih je bilo 130, predlanskim pa celo 180!).

Zanimivo je, iz katerih srednjih šol prihajajo na višjo. Okrog 90 se jih je že v srednji šoli usmerilo v pedagoški poklic, in sicer v poklic razrednega učitelja. Z ljubljanske pedagoške gimnazije jih je 70, iz Kranja pa 20. Dvaintrideset študentov je prišlo na pedagoško akademijo iz drugih srednjih šol in usmeritev.

S priložnostno anketo, izvedeno ob začetku študija, smo želeli ugotoviti, kaj vse zanima naše študente poleg šole. Takole so odgovorili:

Zanimam se za marsikaj. Ena osrednjih stvari, ki me zanima, je človek. Zanima me predvsem, kako človek čuti, misli, kaj ga vodi v takšno ali drugačno dejanje — skratka, psihologija človeka. Druga stvar, ki me zelo zanima, je šport — predvsem košarka in plavanje. O vsem tem veliko berem.

Aleksandra Grošelj

Zanimam se za planinarjenje, branje knjig. Rada tudi rišem. Zelo me zanimata zgodovina in psihologija. Po svoje proučujem ljudi, čeprav vem, da nimam o tem prav veliko ali pa skoraj nobene izobrazbe. Zanimajo me starinski predmeti, ljudski običaji in še veliko drugega.

Jožica Kristof

V preteklih štirih letih mi je vožnja z vlakom vzela kar precej časa, kljub temu pa nisem opustila nekaterih konjičkov, ki sem jih začela gojiti že v nižjih razredih osnovne šole. Igram na harmoniko in rog, pred dvema letoma pa sem se začela ukvarjati z lukarstvom. V veliko veselje mi je oživljati lutke pred mladimi občinstvom, ki z zanimanjem opa-

— Lepo bi bilo, da bi ob napredu določeni uri vsi hkrati nekaj naredili — npr. razsvetlili vsa okna, pomahali skozi okno z zastavo, odprli radio in televizijo, da bi se zaslišala jugoslovanska himna.

— V kinematografski dvorani bi vrteli dober partizanski film. Pred predstavo bi lahko kaj zanimivega povedali o resničnem dogodku, ki bo prikazan na filmskem platnu.

— Krajevna skupnost bi morala organizirati pohod ali vsaj tekmovalno, kdo bo lepše uredil okolico hiše (očistevalna akcija pred zimom). Na predvečer bi po vasi razobesili razne parole in zastave. Godba na pihala pa bi igrala borbene pesmi.

— Moj oče pravi, da bi najljepše praznovali, če bi bolje delali in ne samo govorili.

MARICA NAKRST

zuje dogajanje na odru. Spremljam pa tudi razna dogajanja doma in po svetu in rada berem.

Alenka Cvikel

Zanimam se za tabornišтво, kjer že dalj časa sodelujem. Pred letom dni smo na novo ustanovili v našem kraju taborniško organizacijo (odred). Kakšne ure redno posvetim športu, najraje košarki ali pa kolesarjenju. Kot mladinka delam v mladinski organizaciji. Moj konjiček pa je poznavanje rastlin, predvsem alpskih.

Ruška Zupančič

V prostem času se ukvarjam z alpinizmom in nekoliko z igranjem na kitaro. Vodil sem tudi planinsko šolo za učence do petega razreda.

Matjaž Žmitek

Med 122 rednimi študenti je večina deklet in samo dva fanti. Z ožjega območja Ljubljane jih je 22. Drugi so iz raznih krajev, večinoma seveda iz tistih, ki jih ne »pokrivajo« dislocirani oddelki (Nova mesto, Nova Gorica, Koper) in mariborska pedagoška akademija. Dobra polovica študentov se vozi kar od daleč v Ljubljano. Prihajajo iz Zasavja, s škofjeloškega območja, s kamniškega, litijskega, trbiškega, jeseniškega, logaškega in z drugih območij, iz mest in vasi.

Po tradiciji so študentje razrednega pouka povsem resni in prizadevni, želijo si čimprej končati študij in doseči poklic, nekateri posamezniki pa gredo naprej študirat pedagogiko.

Poleg rednih študentov študira na oddelku za razredni pouk v Ljubljani tudi velika skupina študentov ob delu (nad 70 v prve letniku). Predavanja imajo večinoma ob sobotah. V oktobru so imeli predavanja iz slovenskega jezika (1. del), sledila bo metodika matematike itd.

M. D.

POZNAVAMO SE PRI GOVORILNIH URAH

Razredni kolektiv staršev oblikujemo načrtno

Govorilne ure potekajo na enak način po ustaljenem urniku (vsak teden jih imajo učitelji za svoj predmet, vsak mesec pa vsi učitelji in delavci šolske svetovalne službe).

Od organizacije in spontane ljubeznivosti je odvisno, koliko staršev bo prišlo v šolo.

Tisti dan, ko so govorilne ure, pred učilnicami zbirajo starši. Uturjeni po delovnem dnevu pojojo pred vrati in vdano čakajo, kdaj bodo prišli na vrsto.

Nekateri učitelji organizirajo govorilne ure bolj privlačno. Starše, kolikor jih čaka, povabijo v učilnico. V zadnjem delu učilnice posedejo za »okroglo mizo«. Tako imajo odlično priložnost, da se spoznajo. Izmenjujejo medsebojne izkušnje o delu z otroki, poklepajo o vsakdanjih in nevsakdanjih težavah; tu se krešajo pozitivna mnenja in stališča. Spontano, vendar »načrtno« oblikujemo razredni kolektiv staršev, ki bo

učitelju in učencem vedno stal ob strani. Učilnica je tudi privlačen prostor. To je »mala galerija«, ki je za starše še posebno zanimiva, saj vsepovsod vidijo izdelke svojih otrok.

Včasih je v zadnjem delu učilnice tako živahna »razprava«, da starši celo pozabijo, kdo je na vrsti, ali pa jim je žal, da se morajo odtrgati od prijetnega pogovora.

Učitelj in starši, ki se pogovarjajo o posameznem učencu, sedijo pri sprednjih mizicah. (Nikakor ne za katedrom, to daje neprijeten, preveč uraden vtis.) Ker je v učilnici ponavadi živahno, lahko sklepamo, da pogovora med učiteljem in starši ne bo slišati v zadnjem delu razreda. Če so problemi osebne ali družinske narave, se s starši domenimo za skupen pogovor, v katerem bodo sodelovali tudi strokovnjaki šolske svetovalne službe.

Sicer pa nimamo skrivnosti. Staršem povemo najprej vse dobro o učencu in jih opozorimo

na individualne posebnosti, ki smo jih odkrili pri njihovem otroku, še posebno na nagnjenja za nekatere dejavnosti, ki jih moramo razvijati tako v šoli kot doma. Zanimivo je tudi slišati, kakšno vlogo ima otrok v kolektivu, kako se vključuje v kolektivno življenje in kako ga sprejemajo vrstniki.

Pomenimo se tudi o učnih težavah, ki jih ima otrok pri posameznem predmetu. Iščemo vzroke za neuspehe in načrtujemo skupno delo za pomoč pri premagovanju ovir.

Nekaterim staršem moramo povedati, da se otrok ne vede ravno tako, kot zahtevajo družbenomoralna pravila. Tako vedenje opažamo največkrat pri otrocih, ki živijo v neurejenih družinskih razmerah; zelo so dojemljivi za negativne vzorce vedenja. Tem staršem in njihovim otrokom moramo še posebej pomagati.

Pri individualnih pogovorih s starši je pomembno, da jih

znamo poslušati, da se skušamo zivljati v njihove probleme. Psihologi pravijo temu sposobnost empatije. Starši pridejo na govorilno uro tudi zato, da povedo, kaj čutijo do svojega otroka; kar vedo dobrega o njem, želijo še posebej poudariti. Radi bi slišali še naše mnenje. So pa tudi kritični. Dobro vedo za otrokove pomanjkljivosti. Pri učitelju iščejo podporo, pomoč in nasvete.

Priznati moramo, da se tudi učitelji naučijo marsičesa od staršev. Večini otrok so starši prvi in najboljši učitelji in vzgojitelji. To jim lahko povemo brez kančka sramu. Učitelji gradimo na njihovih temeljih. Brez njihove pomembne vloge bi bili otroci oropani toplih človeških čustev, mnogih intelektualnih vsebin, socialnih in delovnih vrednot.

Ustvarjen dialog med učiteljem in starši omogoča pedagoško rast, pedagoško zrelost, pedagoški optimizem.

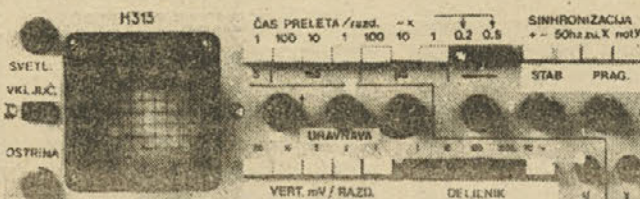
DARJA INTIHAR

STALNA RAZSTAVA IN PRODAJA UČIL, UČNIH PRIPOMOČKOV IN DIDAKTIČNIH SREDSTEV

NOVO PRI SLOVENIJALES INŽENIRING

LJUBLJANA, TITOVA 52
telefon: (061) 317-744, 326-961

OBIŠČITE NAS V NOVO POSLOVNO CENTRU IN ZAHTEVAJTE INŽENIRING PONUDBE

ZA OSNOVNE ŠOLE

UČILNICA ZA FIZIKO, KEMIJO IN BIOLOGIJO:

— oprema
— učila
— AV sredstva
— sistem instalacij

MATIČNA UČILNICA:

— oprema
— učila
— AV sredstva

UČILNICA ZA TEHNIČNI POUK:

— oprema
— orodje
— stroji

ZA SREDNJE ŠOLE

UČILNICA ZA KEMIJO:

— oprema
— učila
— AV sredstva
— sistem instalacij

UČILNICA ZA FIZIKO IN BIOLOGIJO:

— oprema
— učila
— AV sredstva
— sistem instalacij
— vivarijstika

ZA VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE:

— oprema za igralnice
— oprema za jasli
— oprema igralnih kotičkov
— didaktična sredstva
— AV sredstva
— tekstilni izdelki za VVO

POJASNILO K ČLANKU

Vsem ni mogoče ustreči

Vsakdo, ki javno napiše kakšno kritiko, lahko pričakuje, da bo dobil odgovor. Zato me članek tovariša Ivana Škofleka ni presenetil. Presenetilo pa me je potvarjanje zapisane, zato se oglašam.

Ni res, da sem kritizirala kvaliteto letošnjih seminarjev. Članek sem namreč poslala v uredništvo že v juniju in je bil (da ne bi škodil odzivu na izobraževanje) objavljen šele 13. septembra. Navajam dobesedno iz svojega zapisa (6. odstavek): »Vnaprej seveda ni mogoče kritično ocenjevati kakovosti izbranih predavanj.«

Pripombe sem imela le k letošnjim cenam, nikakor pa si nisem »šest seminarjev izbrala za oceno«, kakor mi v drugem odstavku očita tovariš Škoflek.

Se vedno pa trdim, da so »izkušnje iz prejšnjih let drugačne«.

Ce pa so bili letošnji seminarji tako uspešni, kot ste zapisali, je to samo spodbudno in vredno vse pohvale.

V odgovoru se na več mestih

pojavi dvom glede dobronamernosti zapisane. Kakšen pa bi lahko bil namen mojega članka, če ne opozoriti na eno od ovir izobraževanja učiteljev (visoke kotizacije) in izraziti željo, da bi to izobraževanje bilo sodobno?

Mnenja učiteljev, ki so sodelovali na seminarjih in jih tovariš Škoflek navaja kot najmočnejši dokaz proti mojemu zapisu, vsa v en glas kritizirajo tisto, česar v mojem članku ni — moje vnaprejšnje ocene letošnjih seminarjev. Vsiljuje se mi mnenje, da sestavka niso natančno in dobronamerno prebrali.

Uredništvo je v svoji opombi že priznalo, da so naslov **Za veliko denarja malo dobrega**, ki je bil tudi hudo kritiziran, izbrali sami. Ker pa se ne maram skrivati za urednikom, bom povedala, da je bil moj naslov **Dobičkarstvo na nepravem mestu**. Iz naslova, ki je res malce zloben, torej »štrli« kritika na cene, nikakor pa ne na kvaliteto letošnjih predavanj.

MARICA NAKRST

STROKOVNO SREČANJE OB RAZSTAVI

Začetni pouk branja in pisanja

V Slovenskem šolskem muzeju so 21. oktobra odprli razstavo vseh beril in drugih učnih sredstev, priročnikov in teoretičnih besedil za začetni pouk branja in pisanja. Zajema obdobje od osvoboditve do danes. Razstavljene so tudi tri knjige I. Andoljške, v katerih avtor dokumentirano prikazuje zgodovino pouka začetnega branja in pisanja od Trubarja do leta 1945. Razlago problemov in smeri razvoja je podal A. Šavli, ki je nato tudi vodil strokovni pogovor in usmerjal razpravljanje k najnovejšim vprašanjem tega področja. Udeležili so se ga avtorji konceptov, učbenikov, priročnikov in drugih delovnih sredstev za učence ter svetovalci za razredni pouk Zavoda SRS za šolstvo.

V prikazanem delu Flereta, Möderdorferja, Ribičica, Winklerja, Gerlanca, Završnika, Šavlija, Finka, Rostoharja, Metlikove, Marušičeve in Fujsa je vidna temeljna smer razvoja. Avtorji opusčajo misel, da je ena od metod (analitična, sintetična ali globalna) edino pravilna. Metode kombinirajo, postopke pa prilagajajo predšolskim bralnim izkušnjam otrok. Oblike individualizacije, ki jih predlagajo metodiki iz drugih jugoslovanskih republik, uporabljajo naši avtorji tako, da pri tem upoštevajo našega otroka in tradicijo začetnega pouka pri nas.

Razstavljeno gradivo kaže, kako je bilo z delovanjem Pedagoškega inštituta omogočeno sistematično raziskovanje teorije in prakse pouka začetnega branja in pisanja. Program, ki ga je razvila Danica Golli s 14 naključno izbranimi elementarkami, se lahko poveže s katerim koli od postopkov sistematične obravnave glasov in črk, ki so se uveljavili v povojnem obdobju. Slikovno-črkovna stavnica (po Miočevi) je bistveno učno sred-

stvo v tem programu. Omogoča samostojno in ustvarjalno delo otrok in naravno učenje.

V delovnem zvezku Igrajmo se, premagajmo težave s priročnikom (A. Zvernik, D. Golli) je opismenjevanje prilagojeno otrokom s posebnimi učnimi težavami, ki se kažejo v moteni orientaciji, zbrani in analizi. Temu gradivu bi bilo mogoče dodati berila in delovne zvezke za otroke, ki se šolajo po prilagojenem programu in tako dopolniti podoben sodoben pouka začetnega branja in pisanja.

V strokovni razpravi so udeleženci ugotovili, da je v povojnem času pouk zelo napredoval, da pa je danes treba doseči predvsem tole: — globalizacijo pouka v prvem razredu s povezavo vseh učnih predmetov in dejavnosti (tudi začetnega branja in pisanja);

— individualizacijo, ker je poprejšnje znanje začetnikov zelo različno, saj pridejo nekateri učenci že pisni v prvi razred, vendar naj učitelj pouk individualizira brez vidnega zunanjega ločevanja učencev;

— prilagoditev celotnega pouka in opismenjevanja mlajšim šolskim začetnikom (po novem zakonu o osnovni šoli);

— dobro pripravo na opismenjevanje v predšolski dobi, vendar opismenjevanje ostaja zadeva šole.

Pri izboljševanju sedanjega pouka in prilagajanju mlajšim učencem naj se združijo vsi, ki lahko kaj prispevajo teoretično s preverjanjem novosti v praksi in s svojimi praktičnimi rešitvami. Pri tem so udeleženci pogovora zahtevali, naj se elementarkam prizna, da je njihovo delo težavno, ustvarjalno in tudi delovno naporno. Zda pa se dogaja, da kljub trudu ne dosegajo predpisane učne obveznosti.

DANICA GOLLI

Vabilo

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev, Aškerčeva 9, Ljubljana sklicuje 11. redno sejo skupščine PIS za pedagoško usmeritev, ki bo

v ponedeljek, 15. novembra 1982 ob 10. uri

v prostorih Srednje pedagoške šole, Ljubljana, Resljeva 12.

Predlog dnevnega reda:

1. Izvolitev verifikacijske komisije in začetek skupščine;
2. Predlog sprememb in dopolnitev družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 z globalno oceno uresničevanja plana v letu 1982 in oceno možnosti razvoja v letu 1983;
3. Osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije v letu 1983;
4. Predlog sprememb bilance sredstev za usmerjeno izobraževanje za leto 1982;
5. Rebalans začasnega finančnega plana Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev za leto 1982 z informacijo o prilivu sredstev za obdobje januar—september 1982;
6. Predlog sklepa o spremembi prispevne stopnje Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev;
7. Razprava o programskih zasnovah za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov v pedagoški usmeritvi;
8. Delegatska vprašanja;
9. Razno.

Vodje konferenc delegacij obveščamo, da je gradivo za 2. in 3. točko dnevnega reda objavljeno v Poročevalcu Skupščine SR Slovenije z dne 15. 10. 1982. Gradivo k točkam 4., 5. in 6. bodo sprejele konference delegacij z vabilom, gradivo k 7. točki pa ste prejeli 22. oktobra 1982.

Predlog programske zasnove je objavljen tudi v tej številki Prosvetnega delavca skupaj z obrazložitvijo, s programi za usposabljanje mentorjev in z načrti za delovno prakso učencev 2. letnika srednjega usmerjenega izobraževanja v pedagoški usmeritvi.

PREDSEDNIK SKUPŠČINE
Dr. Jadran Maček

Zgledna skrb

Med šole v pedagoški usmeritvi, ki pohvalno skrbijo za uvažanje učiteljskih in vzgojiteljskih kandidatov v sodobno dogajanje v vzgoji in izobraževanju, spada tudi visokošolska temeljna organizacija za razredni pouk na Pedagoški akademiji v Mariboru. To dokazuje med drugim tudi načrtno širjenje Prosvetnega delavca med študenti, ki se tako neposredno seznanjajo z reformnimi prizadevanji, z uspehi in težavami naše šole in našega učitelja. Prav te dni nam je vodstvo te visokošolske temeljne organizacije poslalo seznam 41 novih naročnikov, ki so se pridružili dosedanjim rednim bralcem Prosvetnega delavca, ki jih na Pedagoški akademiji v Mariboru ni malo.

Zgled, vreden pohvale in posnemanja!

Uredništvo

Mesec boja proti alkoholizmu

Rdeči križ Slovenije je v svojo zdravstveno preventivno dejavnost uvrstil za letošnji november boj proti alkoholizmu. V vzgoji in izobraževanju bomo cilje te organizirane družbene dejavnosti skušali uresničiti predvsem tako, da bomo skupaj s starši, učenci in samoupravnimi organi na šoli skušali narediti kaj več za urejeno in zdravo prehrano osnovnošolske in srednješolske mladine in za njeno vzgojo za zdrav način življenja. Ta vzgoja je pomemben in neločljiv del

oblikovanja mlade osebnosti, zato so nam take občasne družbene akcije, kot je mesec boja proti alkoholizmu, samo dodatna spodbuda. V njej moramo videti tudi opozorilo, da znanje še ni vse, da še zdaleč nismo storili vsega s tem, ko smo predelali ves učni načrt. Vse to lahko postane nepomembno, če človek ne najde v družbi svojega mesta in svoje sreče v življenju; zato se zateče k varljivim nadomestkom, kakršni so alkohol, mamila in še kaj drugega.

V.

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je izraz humanosti in solidarnosti, zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi.

NOVEMBER 1982

BLEJ	9., 10., 11.
BOHINJSKA BISTRICA	12.
KROPA	16.
TREBNJE	17., 18., 19.
BREŽICE	22., 23.
SEVNICA	24.
KRŠKO	25., 26.
JARENINA	19.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Povsod cenejši in skromnejši učbeniki

Od 6. do 11. oktobra je bil v Frankfurtu že 34. knjižni sejem, na katerem je več kot 3000 založnikov iz 88 držav razstavilo približno 300.000 knjig iz vsega sveta. Med razstavljalci so bile tudi založbe iz naše domovine, med slovenskimi založbami pa naj omenimo Državno in Cankarjevo založbo, Mladinsko knjigo in tiskarno Dela. Marsikatera naša knjiga je zbudila pozornost gledalcev, saj so bile lepo opremljene in privlačne.

Posebno zanimivi so bili učbeniki in drugi didaktični pripomočki. Obiskovalce razstave so zanimali zlasti učbeniki za družboslovne predmete (zgodovino, geografijo) in naravoslovje (biologijo in kemijo). Ze na prvi pogled smo lahko ugotovili, da so starejši učbeniki ponekod lepše oblikovani, vezani v platno ali trše platnice, imajo več barv in podobno, novejši učbeniki pa so skromnejši in seveda tudi cenejši. Stabilizacijska prizadevanja je čutili torej po vsem svetu. Cedenje višje cene papirja in tiskarskih storitev silijo založnike, da izdajajo šolske pripomočke v skromnejši obliki.

V didaktičnem pogledu prevladujejo delovni in pedagoški učbeniki. Se zmeraj je precej slikovnega gradiva, ki je skrbno zbrano, in drugih ponazoritev, ki pripomorejo k lažjemu razumevanju snovi. Učna snov je pisana kratko, jedrnat in privlačno. Ponekod so temeljne vsebine še posebno poudarjene. Vprašanja

ob sklepnih poglavjih so kratka, jedrnat in silijo učenca k globljem razmišljanju. »Blaž« v učbenikih skoraj ni. Neteri učbeniki so notranje diferencirani in omogočajo delo z različnimi učenci. Na policah so razstavljeni tudi programirani polprogramirani učbeniki, jih je pisalo več avtorjev, počin profesorji višjih in visokih šol in seveda praktiki. Tako pri nas tudi v svetu poznajo skuksne učbenike, ki veljajo nekaj let. Med tem skrb spremljajo njihovo uporabo, vezani so z učitelji in učenci. Razčlenijo njihovo vsebino in je potrebno, jih tudi popraviti. Cene učbenikov so dokaj različne: ponekod so učbeniki poceni, drugod pa morajo starši posebej globlje v žep.

Poleg učbenikov in priročnikov so bili v Frankfurtu razstavljeni tudi drugi učni pripomočki, npr. skrbno izdelani geografski in zgodovinski atlasi, stenski zemljevidi in drugo.

Tako kot drugod v svetu se tu pri nas trudimo, da bi naredili čim boljše in cenejše učbenike. Posebno tiste, ki naj bi pomagale uresničiti reformne cilje.

DRAGO NOVAK

Celjski raziskovalni dnevi

Komisija Mladi za napredek Celja pri celjski občinski raziskovalni skupnosti je letošnjega junija že četrth organizirala dneve mladih raziskovalcev. Trajali so tri dni. Na njih so učenci srednjih šol predstavili širšemu občinstvu svoja raziskovalna dela in novosti, narejene v preteklem šolskem letu. Vseh nalog in novosti je bilo 32, med njimi tudi en film. Med nalogami je bilo 13 nalog s tehničnega področja, kar pomeni že 40 % vseh nalog. Med tehničnimi nalogami je bilo šest tehničnih novosti, štiri raziskovalne naloge — novosti, pri katerih so učenci izdelali tudi prototipe, in tri raziskovalne naloge, pri katerih so podane rešitve tehničnih problemov. Med predstavljenimi nalogami je bilo štirinajst nalog s področja varstva okolja, kulture, sociologije, zdravstva, kemije in biologije z uporabnimi rezultati. Štiri naloge so bile prave študije s področja literarnih ved in politologije. Film je prikazoval življenje čebel.

Pri teh raziskovalnih nalogah je sodelovalo več kot 100 mladih raziskovalcev. Pomagalo jim je 24 mentorjev profesorjev iz celjskih srednjih šol in 6 mentorjev

razvojniki iz celjskega združenega dela.

Značilnosti letošnjega raziskovalnega dela: povečanje števila nalog, večja kakovost, večji mentorji, tesnejše sodelovanje mladih raziskovalcev z razvojnimi oddelki v celjskem združenem delu in povečano število nalog s tehničnega področja. Navezali smo tudi prve stike osnovnimi šolami.

Celjski mladi raziskovalci uspešno prikazali svoje raziskovalne dosežke na drugem jugoslovanskem srečanju mladih raziskovalcev, ki je bilo decembra v Kumrovcu. Prav tako so nastopili na srečanju republiškega banja Znanost mladini junija. Ljubljani in na zveznem srečanju Znanost mladini junija. Novem mestu.

Zal vse to delo še vedno vspodbuja in financira le celjska občinska raziskovalna skupnost pomočjo posameznih zagnanih mentorjev.

Zelo si prizadevamo, da imeli še boljše odnose z razvojnimi oddelki v združenem delu, da bi prodrla raziskovalna dejavnost kot metoda dela v vzgojno-izobraževalni proces.

JOŽICA DOLENSEK

Svet.

VZGOJNO-VARSTVENE DO CERKNICA

razpisuje, prosta dela in naloge

— ravnatelja VVDO
— pedagoškega vodja

Kandidata morata poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom o vzgoji in varstvu predšolskih otrok in družbenim dogovorom, izpolnjevati še naslednje pogoje:

Kandidat za ravnatelja: najmanj pet let delovnih izkušenj, od tega najmanj dve leti na vodilnem mestu — zaželeno pedagoška smer; kandidat za pedagoškega vodja: končana srednja vzgojiteljska šola, najmanj tri leta delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu od tega najmanj dve leti dela pri vzgoji in varstvu otrok.

Začetek dela takoj.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite razpisni komisiji VVDO Cerknica, Za vrtovi, v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidati bomo obvestili o izidu razpisa pisno v 30 dneh po končanem sprejemanju prijav.

Svet šole

TOZD OSNOVNE ŠOLE SAVA KLADNIKA SEVNICA

razpisuje dela in naloge

— učitelja razrednega pouka, za določen čas (od 1. 12. 1982 do 30. 6. 1983) s polnim delovnim časom. Nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu.

Kandidati naj se prijavijo na naslov: Šolski center TOZD Osnovna šola Sava Kladnika Sevnica v 15 dneh po objavi razpisa.

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, pred-

sednica, Tea Dominko, Milanka Dragar, Tone Ferenc, Leopold Kejžar, Marjana Kunej, Vida Nered, Marija Skalar, Janez Sušnik, Zdravko Terpin, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 250 din za posameznike, 450 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvida 15 din, pri povečanem obsegu pa 20 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).